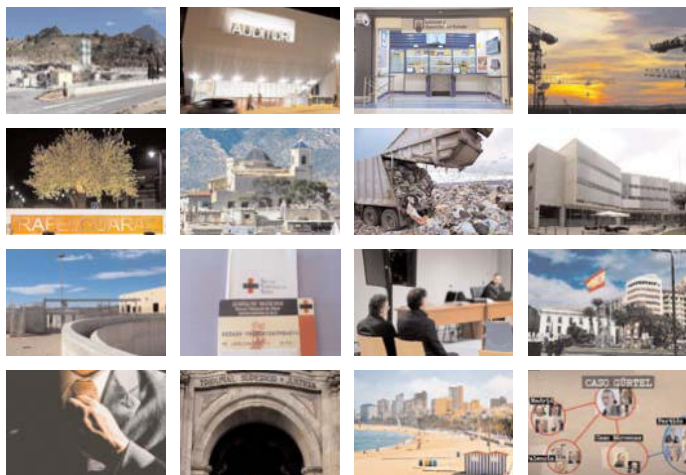

**Radiografia de
la corrupció pública**
Jurisprudència dels tribunals valencians (1995-2018)

Radiografia de la corrupció pública

Jurisprudència dels tribunals valencians (1995-2018)

Observatori Ciutadà
contra la corrupció

Observatori Ciutadà
contra la corrupció

© Edita

Observatori Ciutadà contra la Corrupció

© Observatori Ciutadà contra la Corrupció

© Disseny, portada, maquetació

Cap i Cua

Primera edició: octubre 2019

Reservats tots els drets d'aquesta edició

Observatori Ciutadà contra la Corrupció

Carrer de Roger de Flor, 13. Planta 3 46001, València

<http://observatoricorruptio.org/>

Impressió

Artegraf

Radiografia de la corrupció pública

Jurisprudència dels tribunals valencians (1995-2018)

Jorge Correcher Mira
Professor de Dret Penal
Universitat de València

PRÒLEG

Aquest quadern pedagògic presenta els resultats d'un anàlisi sobre les resolucions judicials en matèria de corrupció pública, dictades pels tribunals valencians durant el període 1995-2018.

Prenent com a base aquesta investigació, l'Observatori Ciutadà contra la Corrupció ha elaborat el "Mapa de la corrupció", que comarcalitza els casos i conté una fitxa informativa amb les dades més significatives de cadascun d'ells. El mapa es pot consultar mitjançant l'enllaç:

<https://observatoricorrupcio.org/mapa/>

El quadern i el mapa són complementaris i responen a la vocació pedagògica de l'Observatori, que des de la seua creació ha elaborat diferents materials amb el propòsit de contribuir a la formació d'una ciutadania crítica i amb capacitat d'acció contra la corrupció.

ÍNDIX

1. La corrupció a la Comunitat Valenciana: una nova <i>Tangentopoli</i> ?.....	7
2. Dret penal i corrupció: què es protegeix en els delictes contra l'administració pública?	11
3. Anàlisi de la corrupció pública al territori valencià (1995-2018)	15
3.1 Criteris per a la selecció de casos	16
3.2 Prevaricació administrativa: arbitrarietat contra l'interès general i el bé comú	18
3.3 Prevaricació urbanística: resolucions arbitràries contràries a l'ordenació del territori i el desenvolupament sostenible.....	23
3.4 El delicte de suborn de funcionari: <i>rellotges, bosses i vestits</i> per damunt de l'interès general	27
3.5 Malversació de cabals públics: ús del patrimoni públic per a l'enriquiment propi	33
3.6 Negociacions i activitats prohibides als funcionaris públics	38
3.7 Concursos de delictes contra l'administració pública: macrocasos de corrupció valenciana	40
4. L'impacte econòmic de la corrupció: esment a la responsabilitat civil derivada del delicte	51
5. La funció del Tribunal del Jurat en els delictes contra l'administració pública	55
6. Reflexions finals: <i>no estan tots els que són...</i>	58
Glossari jurídic	63

1. La corrupció a la Comunitat Valenciana: una nova *Tangentopoli*?

A principis dels anys 90 es va destapar a Itàlia un cas de corrupció sistèmica, batejat com a *Tangentopoli*. La trama consistia en una estructura de pagaments de comissions a càrrecs polítics per part d'empresaris, a canvi de favors en matèria de contractació, assignació d'ajudes públiques, modificacions en les lleis que els hi foren favorables, etc. En italià *tangenti* significa suborn, de manera que afegint la referència al sufix *polis* es feia esment al caràcter sistèmic que aquesta trama de corrupció va aconseguir adquirir al país, mentre s'estenia a múltiples esferes de la vida política i empresarial italiana. En aquest sentit, la xarxa de corrupteles de *Tangentopoli* va suposar la creació d'un cercle de relacions econòmiques segons el qual els polítics rebien importants pagaments a canvi de subministrar contractes, obres o subvencions amb diners públics d'acord amb un rigorós ordre preestablert, així com percentatges de distribució no menys estrictes entre els partits polítics. En certa mesura, era complicat activar o dinamitzar l'activitat empresarial italiana sense entrar dins d'aquesta xarxa clientelar, la qual cosa va ocasionar que foren els mateixos empresaris que no en formaven part, els que començaren a denunciar l'entramat de corrupció representat per *Tangentopoli*.

La investigació d'aquest cas es va produir enmig d'un clima polític en el qual els dos grans partits del moment, democristians i partit socialista, portaven dècades instal·lats en les institucions, i s'havia arribat a crear un context de clientelisme on la corrupció formava part de les estructures polítiques de

l'Estat. No va ser fins a l'inici del procés del cas *Tangentopoli*, conegut com *Mani Pulite* (Mans Netes), on la interrelació entre els denominats "jutges de combat" (anomenats així pel seu compromís), la mobilització ciutadana, la denúncia dels mitjans i la implicació dels empresaris, van permetre processar a una part dels implicats.

La qüestió és la següent: s'ha arribat a aquest punt pel que fa a la corrupció en el territori valencià? La resposta seria extrapolable a la resta de l'Estat? És destacable en aquest sentit el comunicat del Grup d'Estudis de Política Criminal d'11 de maig de 2013, en ple apogeu als mitjans de comunicació d'algunes de les principals trames de corrupció: "L'allau d'esdeveniments diari posa de manifest que no estem davant casos més o menys greus però aïllats, sinó davant una manifestació sistèmica d'un funcionament deficient de les institucions públiques, vist que s'han convertit en objecte de depredació".

Encara és prompte per afirmar que la situació a la Comunitat Valenciana per al període 1995-2018 puga ser equiparable al cas *Tangentopoli*. No obstant això, sí que és necessari desenvolupar iniciatives destinades a estudiar l'ocorregut durant aquests anys, amb la finalitat d'analitzar de manera crítica les causes i conseqüències dels nombrosos escàndols de corrupció succeïts a la Comunitat Valenciana. Així les coses, aquest serà l'objectiu del nostre quadern, centrat en el tractament penal de la corrupció a partir de la jurisprudència dels òrgans judicials valencians. En aquest sentit, l'estudi pretén donar més llum al voltant de qüestions que, sovint desvirtuades per la mediatització dels casos de corrupció, són bàsiques per entendre el tractament jurídic d'aquest fenomen criminal, i per tant oferir a la ciutadania una exposició pedagògica dels principals escàndols que van sacsejar l'administració pública valenciana. Sens dubte, la finalitat última d'aquests materials és proporcionar una visió didàctica a partir dels casos estudiats de les respostes penals que l'ordenament jurídic ofereix a la corrupció.

L'aproximació continguda en aquestes pàgines, si bé no deixarà de ser crítica amb les pròpies deficiències legislatives i judicials presents en els supòsits de corrupció estudiats respecte del territori valencià, pretén acostar a la ciutadania de forma pedagògica a l'estudi de les respostes penals oferides des del Dret a un fenomen de tanta importància com el que representa la corrupció. No en va, el dany a les institucions públiques que aquests comportaments suposen tenen com a conseqüència última un debilitament de la protecció dels interessos generals que ha de guiar l'activitat de l'administració pública. En aquest sentit, tot cas de corrupció, tot establiment de xarxes clientelars entre poders públics i privats, representa una disminució en el pressupost públic, i té com a

conseqüència un empitjorament de serveis públics bàsics, com ara l'educació, la sanitat o la protecció del dret a la vivienda. En definitiva, la corrupció afebleix les expectatives de la ciutadania de viure en una societat on el bé comú, la igualtat material o la justícia social siguin objectius efectivament respectats pels poders públics.

2. Dret penal i corrupció: què es protegeix en els delictes contra l'administració pública?

Com s'ha dit, en aquestes pàgines es farà referència a les respostes que des del sistema penal ofereix l'ordenament jurídic espanyol per als casos de corrupció. En aquest sentit, és necessari matisar en primer lloc algunes qüestions bàsiques relatives al Dret penal, al seu concepte i funció, així com a la seua posició dins del sistema legal.

Pel que fa al concepte, es considera el Dret penal com la part de l'ordenament jurídic encarregada de controlar la potestat punitiva de l'Estat. Això suposa per tant afirmar el caràcter obligatori del Dret penal, de manera que les conductes contràries a les normes penals podran ser sancionades. D'igual manera, la referència a la potestat punitiva de l'Estat mostra de quina manera aquest ostenta allò que pot considerar-se com a *ús legítim de la violència*. Efectivament, malgrat la irracionalitat que en una societat moderna suposa tancar a una persona a la presó, obligar-la a abonar una determinada quantitat a l'Estat en concepte de multa, o privar-la de drets que corresponen a tota la ciutadania, el Dret penal continua recorrent a l'ús del càstig com a forma d'ordenació social. No obstant això, el que diferencia el Dret penal democràtic de sistemes autoritaris basats en l'arbitrarietat, o, si ens retrotraïem més en el temps, en la venjança privada o el linxament, és l'existència d'una sèrie de principis constitucionals que limiten el recurs al Dret penal, els quals serveixen per a formalitzar el càstig i oferir-ne legitimitat des de la perspectiva d'un Estat social i democràtic de dret.

Així mateix, amb la finalitat d'entendre el concepte de Dret penal resulta especial-

ment interessant fer referència a la seua funció protectora d'interessos i valors amb rellevància constitucional, la qual cosa s'ha anomenat com a bé jurídic protegit. En aquest sentit, el recurs al Dret penal es reservarà als casos de major afecció sobre aquests interessos. Així les coses, només cap el recurs al Dret penal quan aquest siga l'eina necessària per a la protecció del bé jurídic, però, a més, el seu ús estarà limitat als casos on s'hagen revelat inefectives altres branques de l'ordenament jurídic menys lesives per a l'acusat. Això és el que ens porta a considerar al Dret penal com a *ultima ratio* de l'ordenament jurídic, mentre que només s'hi ha de recórrer quan siga un fet provat que no pot oferir-se una solució jurídica menys lesiva mitjançant altres àmbits de l'ordenament jurídic, com per exemple el Dret administratiu o el Dret civil.

Com s'ha assenyalat, la corrupció suposa un mal endèmic que afecta la globalitat del sistema polític, per la qual cosa resulta necessària una acció normativa combinada per afavorir així la implementació de les mesures necessàries a fi d'erradicar el seu arrelament en la vida política. En aquest sentit, no pot, ni ha de limitar-se al Dret penal la responsabilitat respecte del control dels casos de corrupció. En aquest sentit, la fonamentació com a *ultima ratio* del sistema penal ens porta a considerar amb caràcter previ certes mesures que podrien establir mecanismes de tipus preventiu amb la finalitat de limitar els supòsits de corrupció pública, els quals serien a més de major efectivitat preventiva que els derivats únicament de la potestat punitiva de l'Estat. D'acord amb el que s'ha dit, és necessari repensar l'opacitat de les administracions públiques respecte de l'accés a la informació pública per part de la ciutadania. En aquest sentit, l'augment de la transparència en la funció pública representa un avanç important quant a normalització democràtica, però també des d'una perspectiva preventiva quan aquesta transparència pugua limitar l'aparició de casos de corrupció ulteriors. Aquesta matisació no ens porta a rebutjar la utilització del Dret penal com a mecanisme de lluita contra la corrupció, sinó a defensar una complementarietat amb altres àmbits de l'ordenament jurídic que puguen aportar diferents perspectives per tal d'afrontar la mateixa problemàtica. D'aquesta manera, no s'ha de sobre-exploitar el recurs a la via penal, ja que el seu ús sempre representa un fracàs en relació amb la prevenció de comportaments contraris a l'ordenament jurídic, i és per tant necessari que la prevenció no adopte únicament la forma d'intimidació representada pel càstig. Això és així, mentre que la reacció del Dret penal sempre és tardana, atès que quan hi té lloc ja s'ha consumat el dany al bé jurídic protegit que suposa el comportament delictiu.

Fets aquests aclariments, podem passar a concretar la funció efectuada pel Dret penal en els supòsits de corrupció, a partir de l'objecte de protecció que es reco-

neix respecte dels delictes que formen part d'allò que en termes amplis es coneix com a corrupció. En aquest sentit, la regulació penal oferida a la corrupció pública es troba recollida en el Títol XIX del Llibre II del Codi penal, sota la denominació "delictes contra l'administració pública". Aquesta qualificació deixa entreveure que l'objecte de tutela d'aquests delictes està relacionat amb el correcte exercici de la funció pública, qüestió que ens porta a considerar el que disposa l'article 103.1 de la Constitució Espanyola:

"L'Administració pública serveix amb objectivitat els interessos generals i actua d'acord amb els principis d'eficàcia, jerarquia, descentralització, desconcentració i coordinació, amb submissió plena a la llei i al Dret".

Aquest precepte ofereix un punt de partida per a l'observança del bé jurídic protegit en els delictes contra l'Administració pública. No obstant això, considerem que del raonament anterior poden derivar-se algunes matisacions pel que fa a l'abast del bé jurídic protegit en aquests delictes. Així doncs, la funció pública s'ha d'entendre des d'una perspectiva àmplia, tenint en compte les seues característiques inherents en un Estat social i democràtic de dret, i cercant una potenciació en la consecució dels interessos generals com a contrapunt a la desviació cap als interessos privats que suposen els delictes contra l'Administració pública. Igualment, els principis esmentats en l'art. 103 CE s'han d'acompanyar d'un major exercici de transparència i imparcialitat, encaminat a la recerca del bé comú i la justícia social com a finalitat última de la funció pública, objectius que com veurem en aquestes pàgines són abandonats en determinats supòsits pels funcionaris públics i autoritats polítiques participants en trames de corrupció.

3. Anàlisi de la corrupció pública al territori valencià (1995-2018)

3.1 Criteris per a la selecció de casos

De forma prèvia a l'anàlisi sobre els principals casos de corrupció succeïts a la Comunitat Valenciana en el període 1995-2018, cal fer una sèrie d'aclariments per tal que el contingut de l'estudi s'entenga amb més facilitat. **En primer lloc, respecte del període 1995-2018, cal concretar que no es refereix únicament als casos que han tingut lloc en aquest període, sinó que l'anàlisi es limitarà als supòsits de delictes contra l'administració pública que hagen sigut jutjats i sentenciats pel tribunal competent en el període esmentat.** Concretament, s'inclou des de l'entrada en vigor del Codi penal de 1995, fins al 31 de desembre de 2018. En limitar l'estudi als casos en els quals existeix sentència judicial es pretén oferir un criteri objectiu al treball, consistent a apartar-se de la informació proporcionada pels mitjans de comunicació, i d'aquesta manera centrar-se en el que disposen els òrgans judicials valencians. Així les coses, aquesta limitació és interessant per a conèixer les respostes a aquest fenomen que s'han oferit des dels òrgans jurisdiccionals.

Els òrgans jurisdiccionals sobre les quals recau l'estudi són les Audiències Provincials pertanyents al territori valencià (AA.PP., d'Alacant, Castelló i València), així com el Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (TSJCV).

Pel que fa al **subjecte actiu del delicte** (terme utilitzat per a fer referència a qui comet el comportament delictiu), aquest es referirà al **funcionari públic o auto-**

ritat política que ostenta una determinada responsabilitat en l'administració, respecte de la qual sol existir un aprofitament en cometre el delicte pertinent. Si bé en determinats casos apareixen particulars, per exemple, empresaris vinculats a trames de corrupció, l'estudi no es detindrà a analitzar la responsabilitat penal de cadascun, més enllà de fer referència a la seua participació en els fets. Quant al comportament del subjecte actiu funcionari públic o autoritat política, es podrà comprovar de quina manera hi sol estar motivat per la recerca d'un enriquiment propi, directe o indirecte, que ens porta a reconèixer l'ànim de lucre com a requisit específic que guia la conducta del subjecte. Sobre aquesta qüestió, s'intentarà reflectir en els supòsits estudiats, sempre que pugua deduir-se dels fets provats en les sentències analitzades, l'impacte econòmic que per als comptes públics haja suposat el comportament delictiu concret. L'estudi de casos plantejat en aquest quadern se centrarà principalment en els supòsits on la sentència estudiada siga condemnatòria, ja que serà en aquests casos on puguen observar-se amb més claredat els requisits exposats anteriorment. No obstant això, en les resolucions en les quals, per raó de la inexistència de sentències condemnatòries, o per l'interés dels arguments exposats en la resolució, siga convenient fer referència a sentències absolutories, s'hi inclouran en el treball.

Pel que fa a l'ordre dels apartats següents, el treball s'estructura a partir d'una anàlisi de la jurisprudència valenciana sobre els delictes contra l'administració pública, seguint els criteris exposats en aquest apartat introductor. Es parteix d'un estudi separat de cadascun dels delictes recollits en el Codi penal (d'ara endavant, CP), i és necessari remarcar en aquest punt que és recomanable la consulta de cadascun dels articles en el glossari legal localitzable al final d'aquest quadern.

Així les coses, estudiarem els casos de corrupció que siguen constitutius del delicte de prevaricació administrativa de l'art. 404 CP, juntament amb la modalitat específica del delicte de prevaricació urbanística contemplada en l'art. 320 CP, el delicte de suborn de funcionari dels arts. 419-422 CP, el delicte de malversació de cabals públics de l'art. 432 CP i el delicte de negociacions i activitats prohibides als funcionaris públics i abusos en l'exercici de la seua funció dels arts. 439 i 441 CP. Pel que fa als delictes de tràfic d'influències de l'art. 428 CP i de frau i exaccions il·legals de l'art. 436 CP, no reben una anàlisi autònoma atès que no hem trobat resolucions concordes als requisits de l'estudi per a cadascun dels tipus delictius. No obstant això, sí que apareixen en el punt dedicat als supòsits de concurs entre delictes contra l'Administració pública, on es farà referència al contingut d'aquests delictes. Els supòsits de con-

curs fan referència a situacions on els participants cometen més d'un delictes contra l'Administració pública, i podem reconèixer ací alguns casos mediàtics on apareixien diferents comportaments delictius en la trama corrupta, com s'estudiarà, per exemple, respecte dels casos Emarsa, Fitur, Blasco, etc.

3.2 Prevaricació administrativa: arbitrarietat contra l'interés general i el bé comú

Entrant en l'estudi de casos de corrupció en què es basa aquest treball, començarem l'anàlisi a partir del delictes de prevaricació, el qual queda recollit en l'art. 404 CP. Aquest precepte suposa la sanció del comportament de l'autoritat o funcionari públic que, aprofitant-se de la seua posició, utilitze el seu càrrec per a dictar de forma arbitrària una resolució injusta. En aquest sentit, s'entén qual-sevol acte administratiu que comporte una declaració de voluntat, de contingut directiu que afecte als drets dels administrats i a la col·lectivitat en general, bé de forma expressa, oral o escrita.

Perquè pugua apreciar-se el delictes de prevaricació administrativa, la resolució dictada ha de ser arbitrària i cal que siga dictada coneixent-ne la seua injustícia. S'entén per arbitrària la resolució dictada per un funcionari o autoritat en contradicció oberta amb l'ordenament jurídic, sense una altra finalitat que la satisfacció d'un interés particular, dut a terme de forma conscient. D'igual manera, la resolució ha de ser injusta, la qual cosa suposa que es trobe en contradicció oberta amb l'ordenament jurídic. Òbviament, perquè el comportament siga delictiu, serà necessari que la il·legalitat comesa pel funcionari o autoritat lesione de forma directa el bé jurídic protegit, reconegut en l'acompliment de la funció pública a partir de la persecució dels interessos generals.

Com a primera aproximació a aquest delictes, ens detindrem en un cas paradigmàtic d'arbitrarietat, com el que es descriu en l'anomenat **Cas Auditori Paterna**.

Aquest supòsit de fet es resol en la **Sentència de l'Audiència Provincial (SAP) de València (núm. 495/2017), de 4 de setembre de 2017**. En el relat de fets que conté la resolució, queda provada la manera en la qual Lorenzo Agustí Pons, Alcalde de Paterna pel Partit Popular, va encarregar el projecte de disseny de l'Auditori municipal a una empresa amb la qual havia tingut relació professional degut a la seua activitat privada com a arquitecte, prèvia a la seua posició d'alcalde. Queda acreditat en la sentència que Agustí Pons, mitjançant un abús de poder derivat de la posició de superioritat que li proporcionava l'exerci-

ci de la funció pública i la seua condició d'alcalde, du a terme una actuació arbitrària consistent a adjudicar a l'empresa el projecte del nou auditori, en absència d'expedient administratiu ajustat a la legalitat, sense que existisca concurs públic previ ni seguiment dels tràmits legalment establits per a aquest tipus d'adjudicacions. De fet, queda provat en la sentència que l'encàrrec va ser efectuat de forma verbal per part de l'alcalde en el seu despatx del consistori. Com a conseqüència del seu comportament, Agustí Pons va ser condemnat per un delictes de prevaricació de l'art. 404 CP a una pena de 7 anys d'inhabilitació especial per a l'exercici d'ocupació o càrrec públic de naturalesa electiva. D'igual manera, és important remarcar que la contractació de l'Auditori de Paterna estava xifrada en 529.506,10€.

El **Cas Auditori Paterna** no és l'únic on un alcalde és condemnat per un delictes de prevaricació administrativa. De fet, com es veurà en aquestes pàgines, són el principal col·lectiu d'autoritats polítiques castigats per la comissió d'aquesta conducta delictiva. En aquest sentit, pot destacar-se el cas jutjat en la **Sentència de l'Audiència Provincial de València (núm. 663/2015), de 13 d'octubre de 2015**. D'acord amb els fets provats en la resolució, amb data de 22 de maig de 2009, es publica per la Direcció General de Cooperació Local una convocatòria de concurs ordinari reservat a funcionaris de l'Administració local amb habilitació de caràcter nacional per a la provisió del càrrec de secretari d'ajuntament. Aquest procediment establia uns barems, els quals eren interpretats per un tribunal de valoració. L'acusat, actuant com a Alcalde president del municipi de Rafelguaraf, malgrat conèixer la resolució objectiva del concurs, la proposta del Tribunal de valoració i la puntuació de cadascun dels candidats, de forma conscient i voluntària, i sabent que la resolució adoptada era manifestament injusta, mitjançant decret de l'organisme local, ratificava el nomenament d'un candidat amb menor puntuació, i feia així cas omís al dictamen del tribunal de valoració. En aquest supòsit, la sentència imposa una pena de 7 anys d'inhabilitació especial per a l'exercici d'ocupació o càrrec públic de naturalesa electiva.

També ostenta la posició d'alcalde l'acusat en el cas que recull la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 544/2013), de 23 d'octubre**. En aquest supòsit, Francisco Luis Prieto, Alcalde del municipi del Fondó de les Neus pel Partit Socialista, va ordenar al secretari i a la tesorera d'aquest ajuntament el pagament al seu benefici de les despeses corresponents a exercicis tancats, sense cap procediment ni competència i malgrat els informes negatius del secretari municipal, aconseguint que per la seua condició se li abonaren 1.273,20€ l'11-4-2003 i 433,70€ i 699,57€ el 6-6-2003.

Posteriorment, obviant el procediment per al cobrament de les quantitats anteriors, i malgrat els advertiments en aquest sentit de la tesorera i el secretari-interventor de l'ajuntament sobre la seua contravenció de la normativa aplicable, l'alcalde va exigir i obtindre el lliurament de 5.983,22€ i 1.326,36€. Així les coses, el primer edil va cobrar aquestes quantitats en conceptes de dietes, viatges i altres despeses eludint el procediment de cobrament regulat en contra dels advertiments emesos per la tesorera i el secretari-interventor de l'ajuntament, després d'imposar la seua voluntat de forma arbitrària i deliberada, sent conscient en tot cas de les exigències legals necessàries per efectuar lícitament els cobraments esmentats i de la contravenció de l'ordenament jurídic. Seguidament, la sentència considera que l'arbitrarietat queda provada en la mesura en què el condemnat emet una resolució injusta derivada de la seua contradicció absoluta i insalvable amb l'ordenament jurídic, ja que vulnera la normativa administrativa de manera clara i rotunda i adoptada amb consciència plena de la seua oposició a dret, en actuar conscient del que feia i amb voluntat de fer-ho, element subjectiu que deriva dels coneixements necessàriament adquirits durant els anys que va exercir el càrrec d'alcalde, així com per la seua ignorància manifesta sobre els reiterats advertiments de la tesorera i el secretari-interventor del municipi.

Pel que fa a la pena, la sentència imposa 7 anys d'inhabilitació especial per a l'exercici d'ocupació o càrrec públic de naturalesa electiva. En aquest cas, l'impacte econòmic que va suposar la quantitat cobrada indegudament ascendia als 9.016,48€, fet que va originar en la sentència l'abonament de la pertinent quantitat de responsabilitat civil per part del condemnat al consistori, ens públic perjudicat per la seua actuació.

Seguint amb la llista d'edils condemnats per delictes de prevaricació administrativa, és d'especial interès la següent sentència, relativa al **Cas Residus Torreveja**. La **Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (STSJCV) (núm. 16/2012) de 30 de novembre de 2012**, declara l'existència d'un delicte de prevaricació en el comportament de l'Alcalde de Torreveja pel Partit Popular, Pedro Hernández Mateo, en el procediment de contractació del servei de recollida d'escombraries d'aquest terme municipal. El fonament d'aquesta sentència condemnatòria es basa en l'actuació complexa i opaca de l'alcalde, de qui es diu que va actuar clarament guiat per la seua voluntat d'adjudicar el contracte a una determinada empresa per raons d'interès personal apartades de l'interès general que ha de regir el comportament dels funcionaris públics i responsables polítics, fins al punt de sortejar els informes interns que negaven la compatibilitat de les ubicacions proposades per

l'empresa adjudicatària del servei de recollida d'escombraries amb la normativa administrativa, així com per la seua acreditada obstinació a vulnerar el plec de condicions establert en la convocatòria pública.

L'arbitrarietat en la resolució de l'alcalde de Torreveja queda especialment demostrada en la seua actitud durant el procediment d'adjudicació, arribant a l'extrem de falsejar una sèrie d'informes tècnics externs suposadament encarregats a estudis jurídics de reconegut prestigi, la qual cosa porta a l'òrgan jurisdiccional a condemnar al subjecte per un delictes de falsedat en document oficial de l'art. 390 CP en concurs amb el delictes de prevaricació al que hem fet referència prèviament. En aquest sentit, l'anàlisi d'aquest supòsit de fet adquireix un sentit real si s'efectua de forma unitària a partir dels dos comportaments delictius reconeguts en la sentència condemnatòria. Efectivament, com queda declarat en la **STSJCV de 30-11-2012**, la "aparença de legalitat" amb que l'alcalde de Torreveja tracta de revestir el procediment d'adjudicació del contracte a través d'una triple consulta a despatxos jurídics de reconegut prestigi, mai produïda, amb la finalitat de rebatre els informes tècnics interns del municipi contraris a la concessió del contracte a l'empresa adjudicatària promocionada per l'alcalde, suposa un intent per part del responsable polític de dotar d'una aparença de legalitat, transparència i imparcialitat al procediment administratiu de concessió del contracte.

No obstant això, de les tres consultes declarades pel condemnat, únicament va ser efectuada una i de forma parcial, la qual cosa no va ser impediment perquè l'alcalde de Torreveja utilitzara les no-consultes a despatxos externs com a garantia per a obviar els informes interns del municipi i eludir eventuals i futures impugnacions. Així, pot observar-se com el delictes de falsedat documental de l'Art. 390 CP actua com a mitjà per a reforçar l'arbitrarietat de la resolució del responsable polític, el qual constitueix el nucli del delictes de prevaricació reconegut.

L'estudi d'aquesta sentència és interessant, a banda de l'aparició d'un delictes de falsificació com a eina per a reconèixer la prevaricació, per l'actuació interessada i difusa de l'alcalde de Torreveja en el procediment d'adjudicació del contracte, ja que representa un cas paradigmàtic d'arbitrarietat, tant per l'incompliment de les regles formals del procediment de contractació com per la vulneració dels principis de contractació pública a través de la seua actuació destinada a aconseguir una falsa aparença de legalitat. En aquest sentit, la **STSJCV de 30-11-2012** reconeix en l'actuació de l'alcalde de Torreveja els requisits que han d'acompanyar a la il·legalitat de l'acte administratiu per a reconèixer la lesió al bé jurídic protegit en què es concreta el delictes de preva-

ricació administrativa, produint-se aquesta situació en els casos on l'autoritat o el funcionari tenen plena consciència de la seua resolució al marge de l'ordenament jurídic i del resultat injust que la seua actuació produeix, anteposant el contingut de la seua voluntat a qualsevol altre raonament o consideració.

Així, la resolució estudiada destaca l'actuació del condemnat obviant una sèrie de requisits que alteren tant les regles formals del procediment de contractació com els principis de contractació pública: l'omissió de l'informe de la Conselleria de Territori i Habitatge sobre la viabilitat de l'ubicació proposta per l'empresa adjudicatària; la modificació de la composició de la Mesa de contractació amb la finalitat d'aconseguir una proposta aprovada per majoria i sense utilitzar el seu vot de qualitat com a president d'aquesta Mesa; la manipulació dels informes tècnics externs, afirmant la realització d'una triple consulta a despatxos de reconegut prestigi, quan únicament es va dur a terme parcialment en un cas (Ariño y Asociados) que casualment tenia relacions professionals amb el licitador i posterior adjudicatari del contracte; així com el coneixement directe i personal de les dificultats urbanístiques econòmiques i jurídiques que presentava l'oferta resultant com a adjudicatària.

En resum, l'actuació de l'alcalde de Torreveja amaga baix una aparença de legalitat un supòsit paradigmàtic d'arbitrarietat. Aquesta afirmació queda justificada perquè totes les decisions de l'alcalde durant el desenvolupament del procés de contractació anteposen clarament el contingut de la voluntat individual a qualsevol altre raonament o consideració, ocasionant un resultat materialment injust que vulnera el bé jurídic protegit en aquest tipus delictiu, i perjudica l'interés general en favor dels interessos personals ocults del responsable polític d'aquesta decisió, sense quedar el contingut d'aquests acreditats en el contingut de la sentència, encara que es pot entreveure certa connivència del condemnat amb l'empresa adjudicatària, la qual forçosament hauria d'implicar un enriquiment de l'Alcalde de Torreveja, a fi de justificar la prevaricació reconeguda en aquest supòsit.

S'ha de remarcar l'indubtable impacte econòmic per a les arques públiques de Torreveja en aquest cas de corrupció política, atès que era un dels concursos més importants, tant pel seu objecte com per la seua transcendència, duts a terme pel municipi, ja que es tractava d'un contracte de servei de recollida de residus sòlids, transport a abocador, neteja i manteniment del terme municipal de Torreveja, amb una despesa total projectada de 97.800.000€ (9.780.000€ anual per 10 anys que incloïa l'adjudicació). Finalment, la pena imposada a Hernández Mateo deriva de la combinació del delictes de falsedat documental amb el delictes de prevaricació. En total, aquesta acaba sent de 3 anys de presó,

multa de 10.500€ per al delictes de l'art. 390 i de 7 anys d'inhabilitació especial per a càrrec electiu respecte de l'art. 404.

Tant per la magnitud política com per l'impacte econòmic d'aquest supòsit de fet, la **STSJCV de 30-11-2012** es pot reconèixer com la més significativa a l'efecte de l'estudi de la prevaricació de l'art. 404 CP en la jurisprudència dels òrgans jurisdiccionals valencians.

Finalment, es pot esmentar breument la **Sentència de l'Audiència Provincial de València (núm. 350/2000) de 7 de desembre de 2000**, on la decisió condemnatòria dictada per l'art. 404 CP va dirigida a l'Alcalde del municipi de Barx que no convoca un ple municipal on debatre i votar la moció de censura presentada per l'oposició. La **SAP de València de 7-12-2000** considera que la defensa de l'alcalde, encaminada a justificar la falta de convocatòria del ple emparant-se en raons d'ètica i immoralitat, atès que la moció de censura venia sustentada pel vot d'un regidor trànsfuga, no pot amagar l'exercici de les seues funcions des d'una manera de procedir abusiva i arbitrària, amb la finalitat de perllongar la seua estada en l'ajuntament durant quasi any i mig més. La resolució condemna l'imputat per prevaricació de l'art. 404 a una pena d'inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic durant un total de 14 anys.

3.3 Prevaricació urbanística: resolucions arbitràries contràries a l'ordenació del territori i el desenvolupament sostenible

El Codi penal introdueix en els seus articles 319 i 320 els anomenats "delictes sobre l'ordenació del territori", on queden recollides una sèrie de conductes que lesionen el bé jurídic protegit constituït per la utilització racional del territori. De forma concreta, l'art. 320 CP suposa una modalitat específica de prevaricació, denominada doctrinalment com a urbanística.

En aquests delictes, s'ha d'entendre el bé jurídic protegit des d'una perspectiva que garantisca un desenvolupament sostenible del medi ambient i els recursos naturals del paisatge, per la qual cosa el bé jurídic no està únicament enfocada a la protecció dels recursos naturals presents, sinó també a garantir la permanència i cura d'aquests de cara al futur. Per tant, la protecció oferida no es limita a la utilització racional del territori, i pot també considerar-se com a bé jurídic protegit correlatiu a aquest el desenvolupament sostenible del territori.

Ambdós preceptes ofereixen un marc legal específic per a una sèrie d'activitats que es constitueixen com una especialitat del delictes genèric de prevaricació administrativa de l'art. 404 CP. No obstant això, i malgrat la coincidència en

certs aspectes amb la modalitat genèrica de prevaricació (subjecte actiu funcionari, l'exigència d'injustícia o el caràcter contrari a Dret de l'acte administratiu...), trobem algunes especificacions com ara la innecessarietat d'una resolució arbitrària, atès que amb l'existència d'un informe favorable per part del funcionari públic és suficient per a apreciar el delicte. Pel que fa a les conductes prevaricadores que porten a l'aplicació de l'art. 320 CP, s'hi limiten a les quatre recollides en el precepte, totes elles referides a les activitats considerades contràries a les normes d'ordenació territorial o normativa urbanística vigent: “informar favorablement”; “silenciar la infracció d'aquestes normes”; “ometre la realització d'inspeccions de caràcter obligatori”; “resoldre o votar a favor”.

A més, la pena es troba agreujada respecte del delicte de prevaricació administrativa de l'art. 404 CP, qüestió que es justifica a partir de la doble lesió que produeix el comportament, ja que com s'ha dit vulnera tant el correcte funcionament de l'administració pública com l'ordenació racional i sostenible del territori.

L'aplicació de l'art. 320 s'ha vist limitada des d'un punt de vista tècnic per la vaguetat del precepte, atès que resulta complicat delimitar quin tipus d'informes quedarien englobats pel contingut del precepte. A més, l'agreujament de la pena de l'art. 320 respecte del 404 porta a una paradoxa que consisteix en l'existència d'un càstig major per al funcionari que, en l'àmbit del mateix procediment administratiu, únicament informa, respecte del que emet la resolució arbitrària. Aquestes qüestions serveixen com a explicació per al nombre reduït de procediments jutjats per delicte de prevaricació urbanística. En tot cas, la destrucció paisatgística de bona part del litoral valencià només ens pot portar a sentir certa desconfiança respecte del control administratiu de la normativa urbanística, però també, respecte de l'adequació del delicte de prevaricació urbanística per a perseguir els casos més flagrants de destrucció del medi ambient a través d'una activitat urbanística descontrolada i insostenible.

Un cas on existeix sentència condemnatòria per l'art. 320 CP apareix en la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 200/2018), d'11 de juny de 2018**. En aquest cas, Vicente Llinares, alcalde del municipi d'Orxeta, pertanyent al PSOE, malgrat tindre coneixement que l'administrador de la mercantil “Hormigones Roseta S.L.” havia procedit a la construcció d'una planta dedicada a l'elaboració de formigó, mancant qualsevol tipus de llicència, no va adoptar cap mesura de restitució de la legalitat i de la realitat física alterada, i va incomplir el seu deure com a garant de la legalitat urbanística. La planta formigonera va romandre un total de 10 anys en sòl protegit. Queda acreditat en els fets que l'alcalde va decretar la incoació d'expedient de disciplina urbanística per les obres sense llicència, i va requerir la seua suspensió. No obstant això, el fonament de

l'aplicació de l'art. 320.2 CP radica en el fet que posteriorment no va adoptar cap mesura per a restaurar la legalitat. Així les coses, la sentència imposa a Llinares una pena de 3 mesos de presó, així com inhabilitació especial per a l'exercici del dret de sufragi passiu durant el temps de la condemna i inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic durant 3 anys i 6 mesos.

Una altra mostra de condemna per l'art. 320 CP pot veure's en el cas de la **Sentència de l'Audiència Provincial de València (núm. 32/2017), de 23 de gener de 2017**. En aquest supòsit de fet, Juan José Rubio Navarro, alcalde de Zarra (primer pel PSOE, més endavant com a independent), també administrador únic d'una empresa d'edificació, transmet les participacions d'aquesta mercantil al seu fill. Posteriorment, sent el seu fill administrador únic de l'empresa, s'hi posen d'acord per a construir a través d'aquesta mercantil habitatges en polígons del terme municipal de Zarra, els quals tenien la qualificació de sòl no urbanitzable comú, emparant-se en llicències atorgades pel ple de l'ajuntament de Zarra, malgrat tenir coneixement l'alcalde de l'existència de legislació urbanística que prohibia aquesta activitat. Tot i que coneixia aquesta prohibició, va votar favorablement en el ple la concessió de les llicències esmentades. En aquest supòsit, pot apreciar-se en la conducta de l'alcalde, consistent en votar a favor de la resolució, una lesió del correcte funcionament de l'administració pública, enquadrable dins de la prevaricació urbanística, que a més suposa una lesió a l'ordenació del territori. Sobre aquesta qüestió, pot destacar-se que el comportament va ser castigat en concurs amb un delictes d'ordenació del territori de l'art. 319 CP, la qual cosa comporta la imposició d'una pena més alta. Així, se li imposa a Rubio Navarro una pena de presó d'1 any i 2 mesos amb inhabilitació especial per a l'exercici del dret de sufragi passiu durant el temps de la condemna i multa de 5.760€ pel delictes contra l'ordenació del territori, així com pena de presó d'1 any i 2 mesos amb inhabilitació especial per a l'exercici del dret de sufragi passiu durant el temps de la condemna, multa de 5.760€ i inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic per un temps de 8 anys pel delictes de prevaricació urbanística.

També existeix sentència condemnatòria en la resolució emesa per la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 711/2015), de 26 de novembre de 2015**. En aquest cas, Trinidad Martín, alcaldessa del municipi de San Fulgencio, pertanyent al PSOE, així com dos dels edils de la corporació municipal i tres tècnics, autoritzen la construcció d'una sèrie de blocs d'edificis destinats a habitatges quan d'acord amb el PGOU del municipi aquest sòl estava reservat per a la construcció d'un equipament esportiu. Tant l'alcaldessa com la resta d'acusats coneixien que l'espai estava destinat a la pràctica esportiva, motiu que

mostra l'arbitrarietat amb que es duu a terme la resolució. Així mateix, cal remarcar que en aquest supòsit de fet concret pot apreciar-se un impacte econòmic que ascendeix als 4.200.000€, atès que aquesta era la quantitat en què estava xifrada l'operació de venda de terrenys. En aquest cas, la sentència, que també contempla un concurs amb un delictes contra l'ordenació del territori de l'art. 319 CP, imposa les següents penes: 17 mesos de presó per a l'alcaldesa; 16 i 8 mesos respectivament per a cadascun dels edils; 8 mesos per a dos dels tècnics i 4 mesos per al tercer.

Un exemple que confirma les cauteles comentades prèviament sobre l'efectivitat de l'art. 320 és el supòsit de fet presentat en la **Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (núm. 12/2011) de 24 d'octubre de 2011**. En aquest cas, l'òrgan jurisdiccional absol als imputats (inclouent-hi entre ells al regidor d'urbanisme pertanyent al Partit Popular), ambdós funcionaris públics, acusats d'un delictes de l'art. 320 per la seua autorització favorable a una empresa contractista per a la construcció d'un aparcament subterrani. Un pas previ per a poder facilitar aquesta autorització consistia en la sol·licitud d'un informe a la Direcció General de Patrimoni de la Generalitat Valenciana, per a l'autorització del projecte. No obstant això, malgrat el caràcter prescriptiu d'aquest pas d'acord amb la normativa urbanística vigent, els imputats no van sol·licitar aquesta autorització, i van informar favorablement del projecte autoritzant l'inici de les obres.

Aquesta actuació, que d'acord amb el tenor literal de l'art. 320 quedaria subsumida en el supòsit de prevaricació urbanística, no va ser considerada com a tal per la **STSJCV de 24-10-2011**, ja que considera que, en no existir arbitrariedad en la conducta dels imputats, no pot apreciar-se la prevaricació de l'art. 320. No obstant això, com hem dit anteriorment, una de les principals diferències de la prevaricació en l'àmbit urbanístic respecte de la prevaricació administrativa genèrica descrita en l'art. 404 CP és l'absència de l'arbitrarietat com a requisit per a la seua apreciació. En aquest sentit, és si més no, sorprenent la interpretació del TSJCV, no únicament en demandar l'existència d'arbitrarietat per a afirmar la concurrència de l'art. 320, sinó també quan afirma que, "una interpretació accentuadament rigorosa que es fera des del punt de vista de la més exquisida protecció del bé i el seu entorn", podria fer considerar l'actuació dels funcionaris públics com a delictiva d'acord amb l'art. 320. Resulta paradoxal aquesta asseveració per part del TSJCV, atès que constitueix una sorprenent autoinculpació sobre la seua interpretació del precepte, la qual efectivament no cobreix de forma plena el bé jurídic protegit per l'art. 320. La falta de petició de l'autorització corresponent a la Direcció General de Patrimoni de la Generalitat

Valenciana pot estar justificada, per exemple, per la sospita dels imputats sobre la possibilitat de la denegació o modificació substancial del projecte. En aquest sentit, pot considerar-se desafortunada l'argumentació del TSJCV que tendeix a desactivar l'aplicació del precepte a partir d'uns judicis de valor que escapen del tenor literal de l'art. 320 CP. Com a dada d'interés, pot ressenyar-se que la concessionària de l'aparcament era una unió temporal d'empreses formada per Enrique Ortiz S.L. i Secopsa, embolicades també en els casos Gürtel i Brugal. La interpretació efectuada per la **STSJCV de 24-10-2011** és compartida per la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 118/2012) de 7 de març de 2012**. En aquest cas, s'imputa a Juan José Puchol Riera, alcalde de La Vall de Laguar (primer per Esquerra Unida, després pel Partit Socialista), per la concessió d'algunes llicències d'obres sabent que no s'ajustaven a la normativa vigent. Aquesta resolució assimila el requeriment de la prevaricació urbanística contingut literalment en l'art. 320 com "amb coneixement de la seua injustícia", amb l'arbitrarietat, en considerar a aquesta com una forma d'injustícia, sent per tant assimilables els requisits de la prevaricació urbanística amb la prevaricació administrativa de l'art. 404 CP. L'elaboració d'aquesta doctrina jurisprudencial suposa *de facto* la inaplicabilitat de l'art. 320 CP, atès que, si s'exigeix l'arbitrarietat en la conducta del funcionari públic, es veurà desvirtuada la pretensió del legislador penal, destinada a castigar les conductes injustes on no s'apreciarà necessàriament arbitrarietat en el comportament del funcionari públic. La resolució disposa que es dicta l'absolució de l'acusat mentre que per a establir una condemna pel delictes d'ordenació del territori imputat cal que la contradicció entre l'acte administratiu i el dret siga palesa i notòria o amb resolucions que desborden la legalitat d'una manera evident, flagrant o clamorosa. Tenint açò present, l'Audiència considera que en aquest supòsit no s'aprecia el plus necessari que requereix el delictes per a la condemna del funcionari públic.

3.4 El delictes de suborn de funcionari: relloges, bosses i vestits per damunt de l'interés general

Passant al següent grup de casos, ens centrarem en el delictes de suborn de funcionari, el qual es troba regulat, d'acord amb cadascuna de les seues modalitats, a partir de l'art. 419 CP. La modalitat de suborn de funcionari consistent en la demanda o recepció per part del funcionari públic de favor, retribució o regal per dur a terme un acte relatiu al seu càrrec rep la denominació de suborn passiu. Dins d'aquesta categoria poden diferenciar-se les conductes dels arts. 419 i

420, considerades com a suborn passiu propi, on es requereix del funcionari públic una determinada actuació lligada al seu càrrec per al lliurament del benefici en què es concreta el suborn, i la que recull l'art. 422, denominada suborn passiu impropí, on el benefici lliurat al funcionari públic o autoritat no respon a una actuació concreta d'aquest, sinó que serà oferit per raó del seu càrrec o funció.

Com a element comú a les diferents modalitats, es fa referència als conceptes *donació, favor o retribució de qualsevol classe, oferiment o promesa*, a canvi d'una determinada actuació per part del funcionari públic o autoritat política. Aquests conceptes fan referència en definitiva a un enriquiment amb connotacions econòmiques, tant pel lliurament d'una quantia per a modular el comportament del subjecte, com perquè l'obsequi suposa una millora indirecta de tipus material en la seua vida. L'important és reconèixer de quina manera el delictes de suborn de funcionari suposa la venda de la funció pública ostentada pel funcionari o autoritat a interessos privats, contrariant així la consecució dels interessos generals que deuria orientar la seua activitat. En aquest sentit, pot destacar-se de quina manera el funcionari públic o autoritat duu a terme un comportament contrari als deures atribuïts per raó del seu càrrec, sent aquests els que tinga encomanats per l'ordenament jurídic. D'igual manera, també és aplicable el comportament delictiu quan precisament el que pretén el favor és determinar que el funcionari públic no duga a terme el deure concret que li correspon al seu càrrec, i pot apreciar-se aquesta possibilitat, per exemple, quan tinga atribuït al seu lloc determinats deures de control i/o supervisió.

Un cas paradigmàtic de suborn de funcionari és el descrit per la **Sentència de l'Audiència Provincial de València (núm. 293/2019), de 5 de juny de 2019, Cas Clepsidra, Relotges Alfonso Grau**. En aquest supòsit de fet, Alfonso Grau, ocupant el càrrec de Vicealcalde de la Ciutat de València pel Partit Popular, rep, en atenció al seu càrrec, el regal de dos rellotges de luxe per part d'empresari del grup Transvia S.L. Entre les competències de Grau, figurava la delegació de Turisme, on la mercantil a la qual pertany l'empresari que efectua els regals tenia interessos quant a futurs contractes amb el consistori. Acceptats els regals, es dirigeix a la joieria en la qual els ha adquirit l'empresari, on decideix retornar-los, per a posteriorment canviar-los per altres dos de major categoria, abonant la diferència. Aquesta última qüestió és de vital importància per entendre perquè se li condemna també per un delictes de blanqueig de capitals de l'art. 301.1 CP. Resulta significatiu que l'inici de la investigació es produísca a partir de l'obtenció de dades tributàries per part de la A.E.A.T. respecte de la joieria on l'empresari va adquirir els reloxes, a la qual posteriorment va acudir

el condemnat per a efectuar la devolució i canvi que dóna lloc al blanqueig de capitals.

En aquest cas, l'Audiència Provincial de València castiga Alfonso Grau per un delicte de suborn de funcionari de l'art. 422 CP, a una pena de presó de 4 anys, multa de 25.095€, suspensió d'ocupació i càrrec públic durant 2 anys, inhabilitació especial per a l'exercici del sufragi passiu pel temps que dure la condemna, així com decomís de béns del seu patrimoni per valor de 25.095€. Diem que aquest és un cas clar de delicte de suborn de funcionari, mentre que pot apreciar-se com el regal de l'empresari es produeix estrictament en atenció al càrrec ocupat en aquell moment per Alfonso Grau, qui, al seu torn, no solament admet el regal, sinó que sense cap pudor es dirigeix a la joieria on s'ha adquirit, per a efectuar una devolució i posterior canvi. Això origina el concurs amb un delicte de blanqueig de capitals de l'art. 301.1 CP. S'aprecia aquest tipus penal en el moment en què, en retornar els rellotges regalats per l'empresari de la mercantil Transvia, S.L., el condemnat converteix en lícit un import econòmic obtingut il·lícitament pel regal en què es concreta el delicte de suborn de funcionari.

La Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 155/2012) de 28 de març de 2012, estudia el supòsit del funcionari públic (Auxiliar de l'Administració de l'Estat) destinat en l'Oficina d'Estrangeria de la Delegació del Govern a Alacant, la funció del qual consistia a atendre al públic, recollir les seues sol·licituds de permisos de residència per reagrupació familiar i segellar-les, funcions desenvolupades d'acord amb la forma establida per l'administració. No obstant això, el condemnat va realitzar el seu treball de forma diferent a les regles establides per al seu compliment.

Previ pagament d'una quantitat de diners per part dels interessats, el funcionari es dedicava a oferir la tramitació de les sol·licituds estudiades en el departament on tenia una vinculació contractual sense seguir les formalitats establides per a la seua execució. Entre altres, el pagament d'una suma de diners eximia els interessats de formalitats tals com la tramitació amb cita prèvia, el lliurament del full de comprovació dels requisits per a la sol·licitud del permís i els justificants econòmics preceptius per a formalitzar la sol·licitud. Així, queda acreditat en la **SAP d'Alacant de 28-3-2012** el lliurament com a contraprestació a l'acusat de 44.670€ des de l'any 2006, per part de varies persones interessades en rebre aquest tracte de favor per part del funcionari públic.

En l'estudi de la qualificació jurídica dels fets, la resolució debat entre l'aplicació de l'art. 419 o 420 en aquest supòsit de fet. La SAP d'Alacant de 28-3-2012 estableix una sèrie de requisits comuns per a l'apreciació de la conducta descrita en els arts. 419 i següents, diferenciant l'existència d'un element subjec-

tiu consistent en la condició de funcionari públic del subjecte actiu, així com la necessitat que l'acte efectuat pel subjecte actiu tinga relació amb la seua funció o càrrec, constituint-se aquesta exigència com a element objectiu dels preceptes esmentats. A més, com a part de l'acció estableix la sol·licitud o recepció de donació, present o oferiment o promesa en atenció al seu comportament. Les diverses formes en què pot presentar-se aquest últim requisit comú, l'existència d'un comportament il·lícit per part del funcionari públic o autoritat, constitueix l'element diferenciador entre els arts. 419 i 420. Pel que fa a l'art. 419, per al reconeixement del tipus penal és requisit distingir per part del funcionari públic o autoritat un comportament delictiu, mentre que l'art. 420 exigeix un comportament injust, i s'entén com a "contradicció material i rellevant amb l'ordenament jurídic". La **SAP d'Alacant de 28-3-2012** descarta l'aplicació de l'art. 419 atès que no reconeix el comportament il·lícit del funcionari públic com a delictiu, ja que no és finalitat de la donació la comissió d'un acte delictiu, sinó determinar un tracte de favor.

Per tant, la sentència considera el comportament del funcionari com a injust, apreciant la seua actuació en la tramitació dels expedients com a contrària a l'ordenament jurídic, i per tant rellevant a efectes penals d'acord amb el contingut de l'art. 420. Així, estableix una pena de 2 anys i mig de presó i 7 anys i mig d'inhabilitació absoluta, amb multa de 94.100€.

D'una temàtica similar a la resolució anterior és la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 721/2004) de 21 de desembre de 2004**. Ens trobem davant dos funcionaris de la Secció d'Estrangeria de la Subdelegació del Govern d'Alacant, els quals prèviament concertats amb una tercera persona que actuava com a intermediària per a la consecució de permisos de treball i residència per a estrangers, segellaven els permisos a canvi d'una quantitat de diners lliurada pel mandatari. Aquest segell no tenia cap valor a efectes legals, atès que no es lliurava la documentació necessària, ni se seguia el procediment requerit per a formalitzar els permisos. La quantitat lliurada per l'intermediari als funcionaris públics era de 100€ per gestió, i la sentència acredita que la conducta va ser realitzada entre 24 i 32 ocasions per un dels funcionaris, i de 75 a 97 ocasions per un altre. L'import aproximat en cadascun dels casos seria de 2.400-3.200€ i 7.500-9.700€. L'intermediari al seu torn estafava els estrangers, demanant un pagament de 300-350€ per aquesta gestió fictícia.

Centrant-nos en la conducta dels funcionaris públics d'estrangeria, la **SAP d'Alacant de 21-12-2004** considera els fets com a dos delictes de suborn de funcionari tipificats en l'art. 420. L'argumentació se centra en la execució per part dels funcionaris d'un acte injust relatiu al seu càrrec, consistent en el

El delict de prevaricació urbanística és objecte de condemna en vàries de les sentències analitzades.

segell indegut de les sol·licituds de permís de treball i residència a canvi de la donació lliurada pel mandatari. La penalitat imposada als funcionaris públics en aquest supòsit varia en funció de les vegades que cadascun duu a terme el tràmit. La seua realització entre 75 a 97 vegades suposa la condemna a la pena de 3 anys i mig de presó, inhabilitació per a ocupació de funcionari públic durant 4 anys i 6 mesos i multa de 1.350€. En canvi, la realització entre 24 i 32 vegades comporta la condemna a la pena de 2 anys i mig de presó, inhabilitació per a ocupació de funcionari públic durant 3 anys i 6 mesos i multa de 350€.

La resta de sentències condemnatòries de les AA.PP. i el TSJCV de l'ordre jurisdiccional valencià són dictades amb la conformitat de la part investigada, d'acord amb el que disposa la Llei d'Enjudiciament Criminal per aquesta figura, la qual suposa, a manera de síntesi, que l'investigat accepta el contingut de l'acusació i ulterior pena sol·licitada per part del Ministeri Fiscal.

Així ocorre en la **Sentència de l'Audiència Provincial de Castelló (núm. 3/2002) de 22 de febrer de 2002**, supòsit on el tinent alcalde i regidor del municipi de Chóvar, encarregat de la Planta Embotelladora d'Aigua d'aquest municipi, rep una donació dels responsables d'una empresa d'explotació d'aquesta indústria amb la finalitat d'informar al ple de l'ajuntament de la conve-

niència d'atorgar una concessió administrativa de 15 anys prorrogables per uns altres 10, a favor d'aquesta entitat mercantil, per a l'explotació i venda amb caràcter d'exclusivitat de les aigües sobrants de la planta embotelladora de l'ajuntament, amb la qual cosa obtenia l'imputat la promesa del lliurament gratuït d'un 49% de participacions socials d'una futura societat que es constituïria entre ells per a la comercialització de l'aigua.

La conformitat del tinent alcalde i regidor del municipi de Chóvar suposa l'acceptació de la condemna per l'art. 420, i aquesta promesa de pagament futur constitueix la base per a l'apreciació del tipus. La pena imposada en la sentència és de 6 mesos de presó, inhabilitació especial per a l'acompliment de les seues funcions durant 3 anys i multa de 1.080€.

També per la institució de la conformitat es resol el supòsit de fet plantejat en la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 520/2005) de 27 d'octubre de 2005**. Diversos funcionaris de la Prefectura Provincial de Trànsit d'Alacant, encarregats de les matriculacions, rematriculacions i expedició de certificats, van cometre actuacions irregulars durant l'exercici de les seues funcions a canvi de diners. Aquests actes es duïen a terme servint-se d'una opció del programa informàtic de tramitació que permetia executar la funció com si els interessats reuniren tots els requisits. La irregularitat en aquests procediments es produïa per la tramitació sense previ pagament de les taxes o sense els requisits corresponents, per mancar els expedients dels certificats de la ITV, els justificants de pagament de l'impost municipal, les transmissions patrimonials de la Conselleria d'Economia de la Generalitat Valenciana, etc. Es condemna als imputats per un delictes de suborn de funcionari de l'art. 420 a una pena d'11 mesos de presó, inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic durant 3 anys i multa de 54€.

Finalment, el supòsit de conformitat de major transcendència pública és el resultat de la **Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (núm. 11/2011) de 16 de setembre de 2011** en l'anomenada **Cas dels Vestits**, dirigida a importants membres del govern autonòmic valencià. En aquest cas, el Cap de Gabinet de l'Agència Valenciana de Turisme, Rafael Betoret Parreño, accepta la condemna pel delictes de suborn de funcionari. Aquest supòsit està motivat per la recepció pel condemnat durant els anys 2006 i 2007 de peces de vestir per un valor de 13.500€. Les peces eren regals lliurats al condemnat per raó del càrrec públic que exercia, des del qual podia prendre decisions o desplegar la seua influència sobre determinades matèries que podien interessar als qui lliuraven els regals, atès que els interessos econòmics d'aquestes persones en diversos sectors empresarials podrien veure's

beneficiats si el condemnat, recordem, Cap de Gabinet de l'Agència València de Turisme, exercia la seua influència a favor seu.

Per tant, aquest supòsit de suborn passiu és impropï, atès que no cerca un comportament il·lícit determinat per part del funcionari públic o autoritat, sinó que està destinat a guanyar-se el seu favor respecte de futures operacions o serveis, similar al cas previ d'Alfonso Grau. S'imposa sentència per un delictes de suborn de funcionari impropï de l'art. 426 a la pena de multa de 9.600€. Es parla en aquest cas de l'art. 426 CP, amb menor pena que l'actual, perquè era la norma vigent en el moment de comissió del delictes, quan encara no s'havia aprovat una reforma del Codi penal que agreujava la pena del comportament.

Cal destacar que la conformitat d'aquest imputat no va estar acompanyada per la d'altres imputats en aquest cas, com el aleshores President de la Generalitat Valenciana, Francisco Camps, i el Secretari General del Partit Popular Valencià, Ricardo Costa. Si bé els requisits de la conformitat efectivament possibiliten la conformitat solament d'una part dels imputats en supòsits com el presentat, no deixa de ser com a mínim interessant comparar la lectura de la **STSJCV de 16-9-2011** amb la **Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (núm. 2/2012) de 30 de gener de 2012** per la qual queden absolts el President de la Generalitat Valenciana i el Secretari General del Partit Popular Valencià en la continuació del procediment. Encara que la conformitat de la STSJCV de 16-9-2011 únicament es concreta en els fets provats per a un dels imputats, el Cap de Gabinet de l'Agència València de Turisme, es pot percebre en aquests fets conformats l'existència d'una trama de corrupció política al voltant de les empreses que pretenien guanyar-se el favor de membres del govern autonòmic valencià amb els seus regals, sent en certa manera contradictoris els fets conformats en la STSJCV de 16-9-2011, per al cas de Betoret, amb els posteriorment declarats com a fets no provats pel Tribunal del Jurat en la STSJCV de 30-1-2012, en relació amb Francisco Camps i Ricardo Costa.

3.5 Malversació de cabals públics: ús del patrimoni públic per a l'enriquiment propi

El delictes de malversació de cabals públics (art. 432 CP) té una certa connexió amb els delictes contra el patrimoni, atès que els preceptes remetent als articles del Codi penal on es regulen aquests delictes. No obstant això, la diferència qualitativa que ha de ser considerada en aquest punt és que la malversació afecta el patrimoni públic, i el subjecte actiu és el funcionari o autoritat que té

alguna relació amb aquest, així com els particulars que, en virtut de l'art. 435 CP, tenen atribuïts certs deures respecte de l'erari públic.

Iniciant l'estudi de casos on s'aprecia el delictes de malversació de cabals públics, pot fer-se referència a la **Sentència de l'Audiència Provincial de València (núm. 702/2014), de 30 de setembre de 2014**. D'acord amb els fets provats per la resolució, l'acusat va ser des de 1982 adjudicatari de successius contractes, en ocasions prorrogats tàcitament, del servei de col·laboració en la gestió de recaptació voluntària i executiva dels tributs municipals de l'Ajuntament de Benetússer. Durant tot aquell temps es van mantindre de manera conjunta el sistema de pagament per domiciliació bancària i el sistema de recaptació en efectiu, en el qual els contribuents en l'oficina situada en l'edifici de l'ajuntament pagaven a l'acusat en metàl·lic la quantia del tribut i aquest els lliurava el corresponent rebut de pagament. No obstant això, es prova en el procediment que, a partir de l'any 2000, l'acusat va començar a apropiarse sistemàticament de les quanties que rebia, en lloc d'ingressar-les en el compte de l'ajuntament com estava obligat. La quantitat total dels tributs dels quals l'acusat es va apropiat ascendia a 555.538,25€.

En aquest cas, no es considera a l'acusat funcionari públic/autoritat política en sentit estricte, raó per la qual s'aplica la modalitat de malversació de l'art. 435.1 CP relativa "als quals estiguen encarregats de qualsevol concepte de fons, rendes o efectes de les administracions públiques". Així, s'imposa una pena de 5 anys i 6 mesos de presó i inhabilitació absoluta durant 12 anys. A més, la condemna preveu una indemnització en concepte de responsabilitat civil a l'Ajuntament de Benetússer xifrada en 554.668,25€.

També resulta d'interés la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 13/2002), de 14 de març de 2002**. Aquest cas estudia la conducta de l'Alcalde de l'Ajuntament d'Oriola, municipi que tenia un conveni de col·laboració amb la Comunitat de Germanes de la Beatíssima Verge de la Muntanya Carmelo d'Oriola. En virtut d'aquest acord, aquesta comunitat es comprometia a prestar una sèrie de serveis assistencials en un centre de titularitat municipal destinat a cura d'ancians, els quals pagaven com a contraprestació d'aquests serveis una quantitat que, en funció de les seues possibilitats, els era exigida per aquesta comunitat. En concepte de superàvit corresponent a l'administració econòmica del centre municipal, li va ser lliurada a l'imputat una quantitat de 49.081,21€. Rebut aquests diners, l'Alcalde d'Oriola, en lloc de realitzar el tràmit reglamentari per al seu ingrés en l'erari públic, els va sostroure pel seu propi benefici. La **SAP d'Alacant de 14-3-2002** considera acreditats els requisits per a la condemna de l'imputat per un delictes de malversació de l'art.

432.1, atès que en la seua condició d'alcalde del municipi es reconeix la condició d'autoritat o funcionari públic. Respecte dels cabals públics apropiats per l'Alcalde d'Oriola, aquests es reconeixen com a tals en virtut del conveni entre el municipi i la comunitat, ja que en l'articulat d'aquest es reconeixien les quantitats aportades pels ancians com a capital públic destinat a la gestió i administració del centre assistencial. A més, s'entén que, com a alcalde del municipi, el condemnat tenia al seu càrrec els cabals públics sostrets per ell mateix, atès que a més de les funcions de guarda que es deriven de la seua condició, s'ha de tindre en compte que en aquest cas la quantitat econòmica sostreta li va ser lliurada directament a ell per part del regidor de serveis socials. Posteriorment, l'imputat tracta de falsejar una sèrie de rebuts de comú acord amb el responsable d'una empresa contractista de serveis de neteja de l'ajuntament per valor de 49.081,21€, amb la finalitat de justificar la destinació de la quantitat malversada. Així, la **SAP d'Alacant de 14-3-2002** condemna a l'acusat com a autor responsable d'un delictes de malversació de cabals públics de l'art. 432.1 a la pena de presó de tres anys i inhabilitació absoluta durant 6 anys.

Un supòsit de fet que mostra de quina manera el delictes de malversació de cabals públics també pot apreciar-se quan no és el subjecte actiu qui s'enriqueix, sinó tercers, és l'estudiat en la **Sentència de l'Audiència Provincial de València (núm. 170/2002), d'1 de juliol de 2002**. En aquest cas, l'Alcalde de la localitat de Riba-roja de Túria, ostentant per raó del seu càrrec la prefectura de personal de l'ajuntament, després de conèixer que una empleada del servei de neteja, de 65 anys, desitja jubilar-se però mancava del suficient període de cotització per a accedir a la pensió, decideix jubilar-la de fet indicant-li que no acudira més a treballar, però sense comunicar aquesta incidència als encarregats de la confecció de nòmines i documents de cotització de la Seguretat Social, amb la intenció que l'empleada continuara percebent el seu salari íntegre i figurant com treballadora en actiu, a l'efecte de cobrir el període de cotització requerit per a accedir a la seua pensió. L'import percebut per l'empleada sense cap contraprestació laboral va ser de 53.752,43€. Així, entén en aquest cas l'audiència que, malgrat no existir un apoderament de diners públics per part de l'investigat, sí ha destinat part de l'erari a beneficiar a una tercera persona, amb una actuació impulsada per un ànim de lucre indirecte, atès que no perseguia el seu propi enriquiment, però sí el d'una altra persona. A més, la manipulació d'alguns documents públics per a assegurar la continuació de la vinculació contractual de l'empleada suposa la condemna de l'imputat per un delictes de falsedat documental de l'art. 390.1 CP. Per tant, la **SAP de València d'1-7-2002** condemna a l'investigat a la pena de presó de 5 anys i 3 mesos de

presó, multa de 18.000€ i inhabilitació especial durant 5 anys.

Un cas de menor entitat, almenys en relació a la quantitat del cabal públic sotreta pel funcionari públic, és el presentat en la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 200/2005) de 10 de març de 2005**, centrada en el supòsit d'un funcionari de correus acusat de sotraure l'import de tres girs postals que anaven dirigits a terceres persones. El muntant total sostret ascendia a la quantitat de 420€. La sentència condemnatòria en aquest supòsit de fet es concreta en el delicte de malversació de l'art. 432.1. Respecte de la pena, s'ha de tindre en compte la imputació en les actuacions d'un delicte de falsedat de l'art. 390.1 i 3, atès que era necessària la falsificació de la signatura dels destinataris dels girs postals. Per tant, la **SAP d'Alacant de 10-3-2005** condemna al funcionari pel delicte de malversació a una pena de 6 mesos de presó, multa de 360€ i suspensió d'ocupació durant 6 mesos, mentre que pel delicte de falsedat de l'art. 390.1 i 3 s'imposa la pena de 36 mesos de presó i multa de 1.080€.

A continuació, s'exposaran una sèrie de casos on s'aplica la modalitat agreujada del delicte de malversació de cabals públics vigent en el moment de comissió dels fets. Es fa aquesta última matisació perquè aquesta modalitat agreujada, actualment recollida en l'art. 432.3 CP, estava abans prevista en el 432.2 CP. Així, la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 436/2000) de 8 de juliol de 2000** estudia el supòsit del funcionari públic (recaptador municipal) que realitza les funcions de Recaptador Agent Executiu en el municipi alacantí de Sant Vicent del Raspeig. La funció de l'acusat consistia bàsicament, al final de cada anualitat, en efectuar l'oportuna rendició de comptes i liquidar amb el corresponent departament de l'ajuntament el total de l'import cobrat segons els diversos tipus de rebuts lliurats en el seu moment pels ciutadans del municipi. Aquestes funcions van ser traslladades en 1993 a SUMA, Organisme Autònom de la Diputació Provincial d'Alacant. El compte final d'aquesta anualitat prèvia al trasllat de les seues funcions havia de ser efectuat per l'acusat, però en no comparéixer per a la seua elaboració, la funció va ser encomanada a una de les seues empleades, qui va observar alguns desquadres entre la quantitat percebuda pels impostos cobrats i els rebuts suposadament pagats pels contribuents. En vista del desfasament descobert, les autoritats municipals van sol·licitar explicacions a l'imputat, el qual va declinar comparéixer davant l'ajuntament. Finalment, l'empleada citada anteriorment va trobar un maletí propietat de l'investigat, on aquest guardava un quantios nombre de rebuts abonats pels contribuents, i que constaven en la corporació municipal com a pendents de cobrament.

En vista d'aquesta situació, s'efectuen les corresponents operacions de punteig entre els rebuts abonats pels contribuents en poder de l'imputat i la documentació que consta en el municipi com a pendent de cobrament, amb un saldo deutor de 262.562,98€. En el relat dels fets la **SAP d'Alacant de 8-7-2000** entén que la quantitat malversada per l'imputat, no ingressada en les arques municipals, va causar un dany greu als interessos generals de la població de Sant Vicent del Raspeig. A partir de l'estudi dels rebuts en poder de l'imputat i la seua correlació amb els cobraments suposadament impagats pels contribuents, la **SAP d'Alacant de 8-7-2000** considera provada l'existència del delictes de malversació, atès que es compleixen els requisits establits per a l'observança del delictes, es a dir, la condició de funcionari públic de l'imputat, la seua responsabilitat en relació als cabals o efectes públics sostrets, els quals constitueixen l'objecte sobre el qual recau el tipus de l'art. 432, així com l'existència d'un ànim de lucre acreditat en la pròpia acció de sostroure els cabals públics. Acreditats aquests elements per la sentència, s'analitza si la conducta del funcionari públic podria emmarcar-se en la conducta agreujada vista la quantitat sostreta (262.562,98€) i el consegüent dany produït als interessos generals del municipi. Finalment, la **SAP d'Alacant de 8-7-2000** jutja justificada l'aplicació de l'agreujament, i imposa una pena de 4 anys de presó i inhabilitació absoluta durant 10 anys.

També és aplicable la modalitat agreujada en el supòsit presentat per la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 683/2001) de 15 de novembre de 2001**. En aquest supòsit, el Director de gestió i serveis generals del Servei València de Salut, en la gestió de fons que integraven la anomenada "bestreta de caixa fixa", va disposar en benefici propi de diverses quantitats fins aconseguir la suma de 188.800,02€, amagant aquesta malversació en factures que aparentment es referien a serveis que no s'havien prestat pels proveïdors a diferents centres de salut i ambulatoris. La **SAP de 15-11-2001** considera la quantitat malversada suficient per a l'aplicació de la modalitat agreujada. No obstant això, atès que l'investigat havia reintegrat una important suma de les quantitats sostretes (aproximadament una tercera part), se li aplica l'atenuant de reparació del dany recollit en l'art. 21.5 CP. Aquest atenuant permet reduir la pena si, en l'àmbit dels delictes de malversació de cabals públics, es restitueix part de l'import sostret. Això suposa una considerable minoració de la pena, malgrat que també se li condemna per un delictes de falsedat de l'art. 390.2 i 3 CP, atès que la falsificació de documents servia com a mitjà per a la malversació dels cabals públics. Així les coses, s'imposa la pena d'1 any i 6 mesos de presó i inhabilitació durant 3 anys pel delictes de malversació de

cabals públics, i d'1 any i 6 mesos de presó i multa de 540€ pel delictes de falsedat documental.

L'atenuant previst en l'art. 21.5 no s'aplica en el supòsit de la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 247/2013) de 30 d'abril de 2013**, en el cas d'un administrador de loteria que incorpora al seu patrimoni prop de 100.000€, per a posteriorment retornar una quantitat que deixa el muntant sotret en un total de 41.396,66€. En vista de la minoració de la quantitat malversada, el Ministeri Fiscal qualifica els fets com a constitutius del tipus bàsic del delictes de malversació. La **SAP d'Alacant de 30-4-2013** imposa en aquest cas una pena de 3 anys de presó i inhabilitació absoluta durant 6 anys.

3.6 Negociacions i activitats prohibides als funcionaris públics

El delictes de negociacions i activitats prohibides als funcionaris públics es troba regulat a partir de l'art. 439 CP. Bàsicament, aquest article recull la impossibilitat del funcionari públic o autoritat política d'aprofitar-se'n de la seua posició, d'acord amb el precepte, amb la finalitat de "facilitar-se" qualsevol tipus de benefici en el transcurs d'una negociació. Pel que fa a l'art. 441 CP, aquest prohibeix la realització d'activitats professionals o assessorament respecte d'assumptes als quals poguera veure's vinculat per raó del seu càrrec.

Pot apreciar-se l'aplicació de l'art. 439 CP en la **Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (núm. 71/2018), de 28 de juny de 2018**. En aquest cas, l'acusat treballava com a tècnic en la Conselleria de Medi Ambient, concretament en l'àrea de residus, la funció del qual consistia a tramitar les sol·licituds d'autorització ambiental i per tant la possibilitat d'estudiar i informar sobre la concessió de llicència d'activitat a les empreses dedicades a la gestió de residus sòlids. A més, l'acusat era administrador solidari de l'empresa INARMED, S.L., dedicada a l'assessorament de serveis d'enginyeria i arquitectura. Com a funcionari de la Conselleria, hi va intervenir en la tramitació de l'expedient presentat per Limpiezas Urbanas Mediterráneo, S.L.U., amb la intenció de sol·licitar una autorització ambiental. L'acusat, aprofitant la seua posició de tècnic de l'administració per a facilitar o forçar la seua participació, davant els representants legals de Limpiezas Urbanas Mediterráneo es va mostrar contrari a l'aprovació d'aquest projecte, remetent-los a l'altre acusat en la causa per a la redacció de la sol·licitud. Aquest segon acusat, de connivència amb el tècnic de Conselleria, una vegada rebuda la petició de Limpiezas Urbanas Mediterráneo, va subcontractar la societat d'aquest últim, INARMED, per a executar aquest projecte.

Com queda provat en la sentència, l'acusat va utilitzar la seua posició com a funcionari públic per a procurar-se un benefici privat a partir de l'empresa de la qual n'era administrador solidari. Per aquest comportament, la **STSJCV de 28-6-2018** el condemna a una pena de multa de 1.080€ i inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic que implique facultats d'informe o decisió durant 1 any.

Un supòsit de major transcendència mediàtica és el presentat en la **Sentència de l'Audiència Provincial de Castelló (núm. 85/2016), de 15 d'abril de 2015, Cas Depuradora Borriol**. Són fets provats que Francisco Martínez Capdevila, Vicepresident Primer de la Diputació Provincial de Castelló pel Partit Popular, amb competències delegades en matèria de proveïment d'aigües i cicle integral de l'aigua, pretenia obtindre un benefici patrimonial il·lícit a través de persones interposades i de societats en la venda dels terrenys on es projectava construir l'estació depuradora d'aigües residuals. Concretament, queda provat en aquesta resolució que una de les finques on es projectava la depuradora de Borriol va ser adquirida per la filla de Martínez Capdevila, per a ser posteriorment aportada a l'empresa Franvaltur S.L., de la qual aquesta era sòcia juntament amb el seu pare. L'acusat, de connivència amb l'Alcalde de Borriol, va intervindre en l'àmbit de les seues competències com a Vicepresident de la Diputació, adoptant resolucions i acords executius seguits pels ens públics corresponents. No obstant això, no consta que intervingueren en els tràmits administratius, i tampoc acredita la sentència que tots dos es concertaren amb la finalitat de possibilitar que, per part del primer, s'obtinguera un benefici patrimonial il·lícit a través de persones interposades o de societats en la venda dels terrenys on es projectava la construcció de la depuradora. Aquesta qüestió, a més del fet que l'alcalde no coneguera la vinculació de la parcel·la on es projectava la depuradora amb Francisco Martínez i la seua filla, descarta la condemna de Martínez Capdevila i l'Alcalde de Borriol per un delictes de prevaricació de l'art. 404 CP. No obstant això, l'Audiència considera la conducta de Francisco Martínez constitutiva d'un delictes de negociacions prohibides als funcionaris, atès que no es pot desconéixer que el càrrec polític que ostentava l'obligava a ser "molt acurat" pel que fa a la possible activitat empresarial que podia deduir-se de la participació en certes empreses que tenia i en les seues propietats. Així, es limita la condemna a l'art. 439 CP, i se li imposa una pena de 8 mesos de presó, multa de 12.600€ i inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic durant dos anys.

Seguint amb els casos del delictes de negociacions prohibides estudiats, la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 304/2013) de 23 de maig de 2013** presenta el cas del regidor d'urbanisme i contractació del muni-

cipi alacantí del Campello, propietari de part d'una parcel·la que anava a ser urbanitzada per l'ajuntament. En el procés de licitació per a la presentació de projectes per part d'empreses mercantils amb la finalitat d'explotar aquest terreny, el regidor desenvolupa diverses negociacions amb les empreses licitadores, amb l'objectiu d'augmentar el preu de venda dels terrenys, i com a conseqüència de les parcel·les que ell posseïa, aconsegueix a proposta seua l'augment del valor d'aquests, per a posteriorment vendre la parcel·la de la seua propietat situada en els terrenys esmentats. La **SAP d'Alacant de 23-5-2013** condemna a l'imputat pel delicte de negociacions prohibides, atès que el mateix regidor confessa haver realitzat els fets provats per la resolució. En qualsevol cas, es desprèn de l'estudi del cas l'existència d'un interès del condemnat per dur a terme una actuació en el procés de licitació amb la finalitat de crear d'un estat de coses que li reporte un benefici econòmic, i havent fet prevaldre per a la configuració d'aquest escenari la seua condició de funcionari públic. La condemna es limita a una pena de multa de 1.080€.

Respecte de la modalitat del delicte recollida en l'art. 441, pot fer-se referència a la **Sentència de l'Audiència Provincial de València (núm. 252/2001), de 8 d'octubre de 2001**, en el supòsit de l'arquitecte tècnic municipal que també actuava com a director tècnic a títol particular d'obra i que també informava com a arquitecte tècnic municipal, malgrat conèixer que no podia realitzar ambdues activitats. L'art. 441 no requereix, a diferència de l'art. 439, l'existència d'aprofitament, sinó l'actuació del funcionari públic en activitats privades que s'encavalcaven amb la seua condició de funcionari. Així, considera la **SAP de València de 8-10-2001** l'existència d'una col·lisió entre la seua funció pública i la seua activitat particular, i imposant-li per l'art. 441 una pena de multa de 540€.

3.7 Concursos de delictes contra l'Administració pública: macrocasos de corrupció valenciana

D'acord amb els criteris seguits per a presentar aquesta anàlisi de casos, dediquem l'últim apartat als concursos de delictes contra l'Administració pública. Es tracta de supòsits on es pot percebre en la sentència dels tribunals la condemna per més d'un delicte contra l'Administració pública. En aquests supòsits poden apreciar-se alguns dels *macrocasos* de major importància per a efectuar la *radiografia* de la corrupció a la Comunitat Valenciana proposada en aquest treball.

Com a primer supòsit en aquest apartat, fem referència a la **Sentència de**

El delict de negociacions prohibides a funcionari públic és objecte de condemna en el cas de la urbanització d'una parcel·la al Campello (L'Alacantí), Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 304/2013) de 23 de maig de 2013.

l'Audiència Provincial de València (núm. 349/2018), de 19 de juny de 2018, Cas Emarsa, en el qual es van veure implicats membres del Partit Popular. Ens trobem davant un cas complex, com mostren les 1.200 pàgines de resolució, per la qual cosa es redactaran de forma sintètica els fets provats en aquesta, de manera que pugua entendre's el cas sense estendre'ns excessivament en la descripció.

L'Entitat Metropolitana d'Aigües Residuals, Societat Anònima (d'ara endavant, Emarsa) era una empresa pública creada per l'Ajuntament de València i 17 municipis de l'àrea metropolitana per a gestionar la depuradora de Pinedo (València) i el sanejament d'aigües residuals. El servei prestat suposava més de 300.000 metres cúbics que la ciutadania pagava en la seua factura de l'aigua. Era propietat el 46% de l'Ajuntament de València, el 54% d'altres consistoris veïns, els quals van injectar 10 milions d'euros en sis anys. D'igual manera, també aportava fons al seu pressupost l'Entitat Pública de Sanejament d'Aigües (d'ara endavant, Epsar), dependent de la Generalitat Valenciana.

Queda acreditat en la sentència que, de forma sistemàtica pels principals investigats Esteban Cuesta (Gerent Emarsa, nomenat Alcalde pedani de Benimàmet

per Rita Barberà), Ignacio Bernácer (Director d'exploració d'Epsar), Enrique Crespo (President Consell Administració i Conseller delegat Emarsa. Vicepresident de la Diputació de València i Alcalde de Manises), José Juan Morenilla (Gerent Epsar) i Enrique Arnal Llorens (Director financer Emarsa) s'ordí un entramat per a triplicar entre els anys 2004 i 2010 els fons que Epsar injectava a Emarsa. Com queda reflectit en la resolució analitzada, els condemnats, prevalent-se de la seua posició de domini i control sobre les empreses públiques, van dissenyar i executar de manera continuada un pla consistent a incrementar el preu unitari amb el qual Epsar finançava el cost de la gestió agrícola dels llots produïts en l'estació depuradora. Aquests sobre costos no van ser detectats pel consell d'administració gràcies als poders absoluts atribuïts a Crespo com a President i Conseller delegat d'Emarsa, la qual cosa va permetre l'administració ocultar al seu antull els fons per part de Cuesta i desviar-los en benefici dels condemnats, així com de tercers amb els quals mantenien afinitat política i/o personal. Queda provat en la sentència que els condemnats van utilitzar els fons obtinguts il·lícitament per al seu benefici personal o de tercers propers, i s'hi concreta un extens catàleg de viatges, compres luxoses, despeses de restauració, i fins i tot contractació de serveis de prostitutes.

D'acord amb la resolució, el desviament dels fons es feia de tres formes diferents: la primera, consistia en la simulació d'expedients de contractació, la resolució dels quals culminava mitjançant la signatura d'un contracte que, posteriorment, els donaria la cobertura per a obtindre un benefici propi. Així mateix, van contractar els serveis d'alguns proveïdors ometent la formació de l'expedient de contractació preceptiu, i fins i tot, van permetre la prestació de serveis a l'empresa pública sense la signatura prèvia d'un contracte; la segona, consistia en el cobrament de comissions a través de l'adjudicació de contractes a empreses constituïdes per familiars també acusats (p. ex., el germà de Cuesta); finalment, la tercera via va ser la que s'ha esmentat a l'inici, el desviament de fons per la retirada de llot i desbast, gràcies a la connivència entre els responsables d'Epsar i Emarsa. Tota aquesta trama no hauria sigut possible sense el suport de Jorge Ignacio Roca, empresari encarregat d'emetre a Emarsa factures simulant la prestació del servei de llots i desbast al preu prèviament aprovat pels responsables de les empreses públiques.

També es fa referència en aquest cas a la posició de Sebastián García Martínez, Cap dels serveis informàtics d'Emarsa i administrador de diferents empreses que van contractar amb aquesta. Era conegut com a "vicegerent" d'Emarsa, atès que comptava amb l'autorització d'alts càrrecs del Partit Popular per a actuar amb total llibertat. Sobre aquesta qüestió, resulta signifi-

catiu que, malgrat que Emarsa només comptava amb aproximadament 30 equips informàtics, el seu departament emetera factures relatives a reparació informàtica per valor de 4.500.000€.

Així les coses, es castiga a les persones esmentades en aquest comentari, les quals s'ajusten a la definició de subjectes actius d'acord amb els criteris seguits en aquestes pàgines, per un concurs entre un delictes de prevaricació administrativa de l'art. 404 CP i un delictes de malversació de cabals públics de l'art. 432 CP. D'igual manera, queda provada l'existència d'un concurs amb un delictes de falsedat en document oficial.

En aquest cas, queda provada l'existència d'una actuació arbitrària per part dels condemnats, la qual servia en última instància per a obtenir un enriquiment patrimonial il·lícit, a costa de béns integrats en l'erari públic. S'ha de tindre en compte que l'impacte econòmic del **Cas Emarsa** està xifrat en 23.600.000€, amb la conseqüència de la privatització de l'empresa, així com de l'augment del rebut de l'aigua per a la ciutadania que depenia del seu subministrament.

Les penes imposades a cadascun dels funcionaris o autoritats participants són les següents: Esteban Cuesta Enguix, 12 anys i 6 mesos de presó, 9 anys d'inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic, 20 anys d'inhabilitació absoluta, inhabilitació especial per a sufragi passiu durant el temps de la condemna, 3.650 de multa penal; Enrique Crespo Calatrava, 10 anys de presó, 20 anys d'inhabilitació absoluta, inhabilitació especial per a sufragi passiu durant el temps de la condemna; José Juan Morenilla Martínez, 9 anys de presó, 20 anys d'inhabilitació absoluta i inhabilitació especial per a sufragi passiu durant el temps de la condemna; Ignacio Bernacer Bonora, 3 anys i 6 mesos de presó, 9 anys d'inhabilitació absoluta i inhabilitació especial per a sufragi passiu durant el temps de la condemna; Enrique Arnal Llorens, 8 anys i 6 mesos de presó, 20 anys d'inhabilitació absoluta i inhabilitació especial per a sufragi passiu durant el temps de la condemna; Sebastián García Martínez, 7 anys i 6 mesos de presó, 20 anys d'inhabilitació absoluta i inhabilitació especial per a sufragi passiu durant el temps de la condemna. Així mateix, se li imposa a cadascun dels condemnats en concepte de responsabilitat civil una indemnització conjunta que oscil·la entre les quantitats de 7.198.208,21€ i 23.501.620,35€. Finalment, cal esmentar que la sentència ha sigut recorreguda al Tribunal Suprem, que encara no s'ha pronunciat.

Com a reflexió política i criminal, pot fer-se referència al Cas Emarsa com un *macrocas* paradigmàtic de la voracitat que les trames corruptes poden arribar a aconseguir en determinats contextos de descontrol com el qual van suposar

els successius governs autonòmics del Partit Popular. En aquest sentit, el caràcter contrari als interessos generals que representen les trames de corrupció es mostra de forma indubtable en casos com aquest, on el benefici d'unes poques autoritats polítiques i alts càrrecs que es van prevaldre dels recursos públics va suposar l'encariment per a part de la ciutadania d'un bé essencial com és el consum d'aigua.

També paradigmàtic és el cas estudiat per la **Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (núm. 2/2017), de 8 de febrer de 2017, Cas Futur**, on es van veure embolicats membres del Partit Popular. Aquest cas constitueix una de les peces de la trama Gürtel, relativa a l'adjudicació de contractes per part de la Generalitat Valenciana, concretament des de l'Agència València de Turisme, a la mercantil Orange Market, S.L., constituïda pels principals dirigents de la trama, Francisco Correa, Pablo Crespo, Álvaro Pérez, així com altres persones interposades en la mercantil.

D'acord amb la resolució, els fets provats relaten les irregularitats comeses per directius i empreses de la trama Gürtel, d'un costat, i per la Consellera de Turisme i altres funcionaris i tècnics pertanyents a l'Agència Valenciana de Turisme, d'un altre, amb la finalitat d'adjudicar els contractes per a la concurrència en fires de turisme en les anualitats que van des de 2005 fins a 2009 (ambdues inclusivament). Així, van constituir l'empresa Orange Market, que es relacionava directament amb la Conselleria i amb les altres societats de l'entramat, i a la qual es feien les adjudicacions. La sentència exposa que les relacions del grup d'empreses amb l'administració eren tan fluïdes, abans i durant l'adjudicació dels contractes, que es va produir un "desembarcament" i de fet una "substitució" de l'Administració per les empreses de Gürtel, atès que eren elles les que confeccionaven i redactaven els contractes, sempre admesos per l'Administració, realitzaven els plànols, i fins i tot dissenyaven els criteris de valoració de les propostes.

Aquesta "presa" per part del grup d'empreses Gürtel d'una unitat administrativa de la Conselleria de Turisme de la Generalitat Valenciana va ser possible, explica la resolució, per les relacions personals d'amistat sorgides entre Correa, Pérez i Crespo, amb Milagrosa Martínez i funcionaris del departament, "pel coneixement personal derivat de la participació del grup en anteriors campanyes amb el partit polític que sustentava el govern de la comunitat autònoma, i sostinguda, posteriorment, amb els regals que es feien per les festes de Nadal". Sobre aquest particular, cal destacar l'obsequi d'un rellotge Hublot a la Consellera, valorat en 2.400€.

Així doncs, queden provades les actuacions dutes a terme pels acusats amb la

finalitat d'obtindre "després de manipular, alterar i influir al seu favor en els diversos procediments administratius d'adjudicació", l'execució de diferents treballs a favor de l'Agència Valenciana de Turisme en la realització dels *stands* i activitats de turisme que s'han celebrat anualment en la Institució Firal de Madrid (IFEMA).

La sentència posa de manifest el "grau de corrupció que durant el seu mandat acaba imprimint-se a tota la matèria de contractació del seu departament". Com queda provat en la resolució, les partides inexistents o duplicades que Orange Market S.L. va facturar a la Generalitat Valenciana ascendeixen a 257.540,07€. En aquest sentit, destaca la referència a la manera en la qual Milagrosa Martínez va modificar tot el procediment administratiu de tramitació d'aquests contractes per a afavorir a les empreses de la trama Gürtel. D'igual manera, cal destacar la participació de la resta de membres de la Conselleria imputats en aquest cas, els quals actuaven amb coneixement de la manifesta arbitrarietat i perjudici a l'erari públic que guiava les adjudicacions contractuals. Així, a més de Milagrosa Martínez, Consellera de Turisme, són condemnats Rafael Betoret, Cap de gabinet de Turisme, Isaac Vidal, Cap de l'àrea de mercats de l'Agència Valenciana de Turisme, Jorge Guarro, Cap de promoció de l'Agència Valenciana de Turisme i Ana Grau, Coordinadora de fires de l'Agència Valenciana de Turisme.

Per a totes les persones esmentades s'aprecia un delicte de prevaricació de l'art. 404 CP en concurs amb un delicte de malversació de cabals públics de l'art. 432 CP. A més, en el cas concret de Milagrosa Martínez, se suma un delicte de suborn de funcionari per l'acceptació de regals. Les penes per als cinc condemnats són les següents: Milagrosa Martínez, 9 anys de presó, 10 anys d'inhabilitació absoluta, 9 anys d'inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic, 5.000€ multa penal i comís del rellotge Hublot que va rebre com a obsequi de la trama Gürtel; Rafael Betoret, 6 anys de presó, 10 anys d'inhabilitació absoluta i 7 anys d'inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic; Isaac Vidal, 7 anys de presó, 10 anys d'inhabilitació absoluta i 5 anys d'inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic; Jorge Guarro, 4 anys de presó, 10 anys d'inhabilitació absoluta i 5 anys d'inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic; Ana Grau, 3 anys de presó, 6 anys i 3 mesos d'inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic i 900€ multa penal. Així mateix, els cinc condemnats, a més dels capitosts de la trama Gürtel (Francisco Correa, Pablo Crespo i Álvaro Pérez), hauran d'indemnitzar de forma conjunta i solidària a la Generalitat Valenciana per la quantitat total de 271.636,59€. Cal remarcar que la sentència ha sigut confirmada pel Tribunal Suprem, després del recurs interposat pels condemnats.

També afecta un càrrec polític el supòsit de la **Sentència de l'Audiència Provincial d'Alacant (núm. 260/2015), de 15 de juny de 2015**. En aquest cas, Kiko Sánchez Luna, després de presentar-se en les eleccions municipals de maig de 2007 en les llistes del PP, va ser designat posteriorment Regidor de modernització i estructures municipals de l'Ajuntament d'Alacant. Aquesta regidoria va projectar en 2008 la creació d'una xarxa de telecentres municipals, concretament la instal·lació de dotze telecentres en la ciutat d'Alacant, un projecte per a familiaritzar al ciutadà amb l'ús de les noves tecnologies. Per a l'execució dels aspectes d'imatge i cartelleria dels telecentres, el regidor Sánchez Luna, així com el seu assessor, hi van encarregar la execució a la mercantil "Información y sistema de datos S.L.", de la qual era soci i administrador únic el germà del regidor. Sánchez Luna va ocultar la participació de l'empresa del seu germà en el contracte, la qual cosa va suposar que "Información y sistema de datos S.L." es fera amb la meitat de l'import de la contracta i ocultés aquesta participació mitjançant una altra signatura que va executar materialment els treballs, "Rótulos CTM", amb la qual cosa es va incrementar el pressupost de les obres per executar. Pel que fa a l'impacte econòmic d'aquest cas, pot considerar-se que tot i que el contracte inicial respecte al que Sánchez Luna va signar l'acceptació del pressupost ascendia a 17.250€, per la qual cosa era correcta la seua tramitació com a contracte menor de serveis, les factures van ascendir finalment a 19.750€, superant el límit màxim de 18.000€ establert en la Llei 30/2007 de contractes del Sector Públic per a la tramitació del contracte menor.

La **SAP d'Alacant de 15-6-2015** estima que els fets provats són constitutius dels delictes de suborn de funcionari i de prevaricació, a més d'apreciar un delictes de falsedat documental. Així les coses, a Sánchez Luna (company de regates de Felip VI a Barcelona 92), se li imposen les penes de 2 anys i 9 mesos de presó, inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic durant un total de 6 anys i multa de 7.500€.

El següent és un dels *macrocasos* de corrupció de major impacte en el territori valencià, el qual ja ha rebut un tractament separat en aquesta sèrie de quaderns (<https://observatoricorrupcio.org/wp-content/uploads/2019/04/quadern-cas-blasco-valenciano.pdf>), raó per la qual l'anàlisi no serà tan exhaustiva com en altres supòsits. Així, la **Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (núm. 4/2014), de 27 de maig de 2014**, estudia la primera de les peces del conegut com a **Cas Blasco**.

En aquest supòsit s'estudia la conducta d'una sèrie de funcionaris públics i autoritats polítiques lligats a la Conselleria d'Immigració i Ciutadania de la Generalitat Valenciana, i al seu capdavant, el conseller d'aquest ens públic,

Rafael Blasco, acusats de delictes de malversació, prevaricació administrativa i tràfic d'influències. En l'estudi del cas ens centrarem en la imputació del conseller, atès que és l'únic subjecte actiu del procés on concorre el concurs pels tres tipus delictius exposats.

Els fets parteixen de la convocatòria per part d'aquesta Conselleria de projectes de cooperació internacional per al desenvolupament en xarxa d'organitzacions no governamentals. En el procés de concessió d'aquests projectes, es produeix una manipulació en el procediment administratiu per part del conseller i de destacats membres del seu gabinet, amb la finalitat d'atorgar els projectes a una fundació concreta (CYES), malgrat les manifestes deficiències tècniques del projecte presentat. Així mateix, no únicament es concedeixen les ajudes a un projecte deficient, sinó que per a concedir aquestes ajudes s'altera la documentació presentada per l'entitat proponent que no complia els requisits per a accedir a la convocatòria. L'entitat esmentada compta amb la simpatia de destacats membres de la conselleria investigats en aquest cas, els quals posteriorment també accepten determinades factures aportades en la fase de justificació del projecte; tot això amb l'objectiu de afavorir directament els membres de la fundació a la qual se li atorga la subvenció, els quals utilitzen en benefici propi cabals públics destinats als projectes de cooperació internacional.

A partir d'aquesta breu descripció dels fets, es poden considerar les raons per a la imputació de cadascun dels tres delictes a Rafael Blasco. En primer lloc, respecte del delicte de malversació de cabals públics, la **STSJCV de 27-5-2014** condemna per aquest precepte com a autor al Conseller d'Immigració i Ciutadania de la Generalitat Valenciana i com a cooperadors necessaris a destacats membres d'aquesta Conselleria, com són el director de gabinet, el sotssecretari, la secretària general administrativa, el director general d'immigració i cooperació al desenvolupament i el cap de l'àrea de cooperació al desenvolupament i solidaritat. En la conducta de Blasco es pot reconèixer com aparta els fons destinats a cooperació de les seues finalitats legítimes per a atribuir-li'ls a tercers, la intenció dels quals era dedicar-los a finalitats personals. Sent la quantitat malversada establida en la sentència d'1.827.840,04€, no hi ha dubte de l'aplicació de la modalitat agreujada del delicte de malversació. Una quantitat d'aquesta proporció comporta un perjudici intrínsec per als interessos generals.

Pel que fa al delicte de prevaricació, la **STSJCV de 27-5-2014** considera provada la seua existència en el comportament del Conseller d'Immigració i Ciutadania de la GVA, atès que concedeix les subvencions mitjançant una resolució arbitrària, coneixedor de la seua injustícia i amb la finalitat d'afavorir un tercer, així com en el cas d'alguns dels membres del seu gabinet que es dediquen a preparar, des

dels seus respectius càrrecs de responsabilitat en la Conselleria, el context adequat perquè pugui efectuar-se la concessió dels projectes presentats per la persona beneficiària de la resolució arbitrària emesa pel conseller.

Finalment, pel que fa al delictes de tràfic d'influències de l'art. 428 CP, es farà una referència més àmplia per tractar-se de l'única resolució d'aquest quadern on s'estudia el delictes. S'hi poden reconèixer una sèrie d'elements per a l'existència d'aquest delictes. En primer lloc, l'exercici d'influència, consistent en la pressió moral eficient sobre l'acció o decisió d'una altra persona, derivada de la posició de l'influent. Els actes acomplits han de ser de suficient entitat com per a considerar la resolució o actuació efectuada pel subjecte passiu directament provocada per la pressió exercida. Així mateix, exigeix el delictes l'abús d'una situació de superioritat, realitzada de forma desviada, perseguint l'exercici d'una pressió impròpia del càrrec, així com la finalitat d'introduir en la seua motivació elements aliens als interessos públics. Per tant, l'acció consistent en l'exercici de la pressió ha d'estar dirigida a la consecució d'una resolució beneficiosa per als interessos personals del funcionari o autoritat pública que exerceix la pressió o tercers. En aquest sentit, pot considerar-se el

comportament de Blasco com a constitutiu d'aquest delictes, considerant la pressió exercida pel conseller sobre els membres de la Comissió Tècnica encarregats d'estudiar l'adjudicació dels projectes de cooperació al desenvolupament a les organitzacions proponentes. Des del seu càrrec de responsabilitat, Blasco exerceix la influència necessària per a facilitar el dictat d'una resolució injusta i arbitrària amb la finalitat de concedir el projecte de cooperació internacional a la fundació CYES, i la seua conducta permet observar els elements del delictes de tràfic d'influències.

A partir d'aquest concurs de delictes, se li imposa a Rafael Blasco una pena de 8 anys de presó i 20 anys d'inhabilitació absoluta. No obstant això, cal remarcar que aquesta condemna va ser recorreguda al Tribunal Suprem, amb la reducció de la pena de presó a 6 anys i 6 mesos, i mantenint-se la inhabilitació absoluta.

Finalitzant amb els casos de concursos, pot fer-se referència a la **Sentència de l'Audiència Provincial (núm. 389/2013), de 29 d'octubre de 2013**. És un supòsit d'una funcionària pública de l'Agència Tributària, coneixedora per raó

CAS BLASCO: la ciutadania contra la corrupció

Dilluns 8 d'abril a les 19 h. en el Col·legi Major
Rector Peset. Pl. Forn de Sant Nicolás, 4 València

Acte “Cas Blasco: la ciutadania contra la corrupció”, organitzat per l’Observatori Ciutadà contra la Corrupció i la CVONGD el 8 d’abril de 2019 en el Col·legi Major Rector Peset de València.

del seu càrrec dels mecanismes de funcionament intern de gestió de l’Impost sobre el Valor Afegit (IVA). Prevalent-se de la seua experiència, idea i planifica un sistema mitjançant el qual, utilitzant a uns familiars que estaven d’acord prèviament sobre aquesta actuació, i servint-se de la identitat d’uns altres, poder obtenir uns diners procedents de les devolucions de l’IVA per part de la Hisenda Pública, les quals no li corresponien en no existir activitat econòmica real que les justificara. Queda acreditada en la **SAP d’Alacant de 29-10-2013** la sostracció per l’acusada d’un total d’1.237.048,64€. El Ministeri Fiscal qualifica els fets com un delictes continuat de malversació de cabals públics de l’art. 432.1 i 2 en concurs amb un delictes de frauds i exaccions il·legals de l’art. 436. Pel que fa al delictes de malversació de cabals públics, la SAP d’Alacant de 29-10-2013 considera acreditats els requisits per a l’existència d’aquest precepte atès

que resulta provada la finalitat de l'acusada d'incorporar part de l'erari públic il·lícitament obtingut al seu patrimoni i gaudir-ne, per a la qual cosa du a terme actuacions amb la finalitat de facilitar l'eixida dels diners públics amb un desviament de la seua destinació legítima. A més, s'aplica la modalitat agreujada del delictes de malversació, ja que parlem d'un total sostret (1.237.048,64€) que efectivament causa un dany als interessos generals de la ciutadania.

Pel que fa al delictes de frau i exaccions il·legals de l'art. 436, la seua existència es reconeix en concurs amb el delictes de malversació exposat anteriorment. Efectivament, la conducta de l'acusada tendent a concertar-se amb la resta d'implicats per a obtindre una sèrie de devolucions indegudes de l'IVA determina l'apreciació del delictes. La compatibilitat de ambdós delictes queda provada segons la **SAP d'Alacant de 29-10-2013**, atès que el delictes de frau és un mitjà per a consumir la malversació. A més, sense entrar en consideracions més importants sobre el contingut d'aquests delictes, es castiga també a la funcionària de l'Agència Tributària per un delictes de falsedat documental de l'art. 390.1 i un altre d'insolvència punible de l'art. 258.

El total de les penes imposades a la condemnada és de 7 anys de presó i inhabilitació absoluta durant 17 anys. Igualment, s'imposa pel delictes d'insolvència punible de l'art. 258 pena d'1 any de presó i multa de 2.160€. A més, consta una responsabilitat civil d'1.087.291,64€, corresponent a la quantitat total defraudada menys la que ja s'ha reintegrat.

4. L'impacte econòmic de la corrupció: esment a la responsabilitat civil derivada del delicte

Com s'ha exposat en els casos que conformen aquesta *radiografia* de la corrupció, les diferents trames representen un impacte econòmic concret per a l'erari públic. En algun d'aquests, on el dany econòmic no és només projectat, sinó que produeix un perjudici estricte al patrimoni públic, com suposen els casos de malversació de cabals públics, consta en la sentència la responsabilitat civil derivada del delicte imposada al condemnat. Aquesta suposa la imposició d'una determinada quantitat econòmica, la qual estableix l'obligació de restituir l'estat de coses previ a la comissió del delicte contra l'Administració pública. Així, en els casos exposats queda fixada en una quantitat econòmica que les persones condemnades han de reintegrar a l'Administració pública com a ens perjudicat. Per a garantir la satisfacció d'aquestes quantitats econòmiques, existeix un procediment específic previst en l'art. 589 de la Llei d'Enjudiciament Criminal (LECrím), mitjançant el qual s'obri una peça separada per a assegurar les possibles responsabilitats pecuniàries que poden considerar-se procedents respecte de l'investigat. L'obertura d'aquesta peça, que té lloc durant la instrucció judicial, suposa el càlcul d'una fiança equivalent a una estimació del dany comés pel comportament delictiu, al qual se li pot afegir un terç més d'aquesta quantitat si es considera que pot augmentar. Si el subjecte consigna la quantitat, aquesta pot ser utilitzada per a sufragar les ulteriors responsabilitats pecuniàries, quan existeix responsabilitat civil derivada del delicte, però també la multa penal i les costes processals. La disposició de l'art. 589 LECrím és una clàusula d'assegurament,

El cas de corrupció conegut com a 'Cas Emarsa', Sentència de l'Audiència Provincial de València (núm. 349/2018), de 19 de juny de 2018, és un dels que major impacte econòmic ha tingut. © Depuració d'Aigües del Mediterrani.

per a garantir el posterior pagament de la responsabilitat civil. La quantitat consignada és ingressada en l'entitat bancària amb la qual opera l'Administració de Justícia, sent posteriorment responsabilitat del Lletrat de l'Administració de Justícia ordenar els pertinents ingressos a les parts indemnitzades per la responsabilitat civil.

Malgrat que no sempre s'utilitza aquesta possibilitat, en cas d'obrir-se una peça separada fent ús de l'art. 589 LECrim, seria aquesta la via per a executar el pagament de la responsabilitat civil, sent la quantitat prevista en la sentència condemnatòria. En cas de no obrir-se la peça separada de responsabilitat civil, la seua execució serà realitzada per la pròpia sentència condemnatòria. En tot cas, tant pel procediment executori de peça separada de l'art. 589 LECrim, com per la via de l'execució de la pròpia sentència condemnatòria, els efectes són els mateixos en cas de pagament, és a dir, la satisfacció de la responsabilitat civil derivada del delicte, amb els conseqüents efectes en matèria d'execució de la pena que es veuran a continuació. En cas d'impagament, el tribunal competent duu a terme les indagacions necessàries per a saber si pot procedir-se al pagament per via d'embarcament o si, per contra, pot declarar-se insolvent al reu. Pel que fa a aquesta qüestió, les parts implicades (Fiscalia, acusació particular o popular), poden notificar els canvis en la situació del penat que permeten executar un procediment

d'embargament si cessa la situació d'insolvència. S'ha de considerar igualment que, en cas de disfressar una situació de fet com a insolvent, a partir de la donació dels béns a terceres persones, podria entrar-se en conductes pròpies del delictes d'alçament de béns previst en l'art. 257 CP.

La importància de la responsabilitat civil derivada del delictes es confirma a partir de dues institucions relatives a l'execució de la pena de presó, respecte de la qual es faran algunes consideracions. La primera és la suspensió de la pena de presó. Aquest és un instrument que permet suspendre l'ingrés a presó, sotmetent al beneficiari a un determinat període de prova, el qual, en cas de finalitzar de forma adequada, produeix la remissió de la pena. No obstant això, la suspensió ordinària (prevista en l'art. 80.2 CP), està sotmesa a tres requisits: en primer lloc, que el condemnat no haja delinquit en el passat, o que si ho ha fet, els antecedents penals estiguen cancel·lats; en segon lloc, que la pena imposada, o la suma de penes, no supere els dos anys de presó; finalment, la satisfacció de la responsabilitat civil derivada del delictes, considerant aquest requisit acomplit sempre que pugua acreditar el compromís d'abonar-la d'acord amb la seua capacitat econòmica. En aquest sentit, s'ha d'estar a l'acreditació fefaent de les circumstàncies del penat per a determinar si cap la possibilitat d'abonar de cara al futur l'import de la responsabilitat civil.

En segon lloc, destaca la importància de satisfer la responsabilitat civil derivada del delictes com a requisit per a obtindre la llibertat condicional, d'acord amb l'art. 90.1 CP. Segons aquest precepte, és necessari que el penat es trobe classificat en el tercer grau penitenciari, que haja extingit les tres quartes parts de la seua condemna i que s'haja observat bona conducta. Dins d'aquest últim requisit de bona conducta, s'entén necessari per a la seua apreciació que el penat haja satisfet la responsabilitat civil derivada del delictes.

Com pot observar-se, la suspensió de la pena i la llibertat condicional estan sotmeses a una sèrie de requisits, els quals permeten que aquests beneficis no siguin aplicats de forma arbitrària per part dels òrgans jurisdiccionals en supòsits assenyalats. D'igual manera, amb l'efecte de restituir l'impacte econòmic causat pels casos de corrupció, resulta significatiu que la satisfacció de la responsabilitat civil siga un requisit per a l'accés a ambdues institucions, atès que incentiva que els condemnats restituïsquen les quantitats econòmiques il·lícitament desviades de les arques públiques.

5. El paper del Tribunal del Jurat en els delictes contra l'administració pública

La Llei Orgànica del Tribunal del Jurat disposa en el seu article 1 la competència del jurat en els delictes de suborn de funcionari, tràfic d'influència, malversació de cabals públics, frau i exaccions il·legals i negociacions prohibides a funcionaris públics. Així, pràcticament tots els delictes contra l'Administració pública són competència del Tribunal del Jurat, a excepció de la prevaricació administrativa i la prevaricació urbanística. En conseqüència, es pot observar la importància d'aquesta institució en l'estudi dels delictes constitutius de trames de corrupció.

La composició del Tribunal inclou nou jurats, escollits entre la ciutadania, i un magistrat integrant de l'Audiència Provincial, al qual li correspon la presidència. Pel que fa a la funció dels jurats, s'hi limiten a declarar el seu veredictes considerant si estan provats o no els fets del cas, i proclamen així mateix la culpabilitat o no de les persones investigades en el procés. Per a declarar provats els fets, així com la culpabilitat del subjecte, seran necessaris set dels nou vots. En canvi, si s'estimen com no provats, o es considera que el subjecte no és culpable, serà suficient amb cinc vots. A partir d'aquesta declaració, és competència del magistrat dictar la sentència d'acord amb el veredictes del jurat, i és atribució exclusiva seua determinar les penes i mesures de seguretat imposables al subjecte.

Una vegada hem exposat aquestes notes bàsiques respecte de la institució del Tribunal del Jurat, podem apuntar algunes qüestions sobre la seua idoneïtat per

Un Tribunal del Jurat va absoldre a Francisco Camps i Ricardo Costa en el conegut com a 'Cas dels vestits', Sentència del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (núm. 2/2012) de 30 de gener de 2012.

a estudiar els delictes contra l'Administració pública. Tot i que siga considerat com una de les principals manifestacions de la participació de la ciutadania en l'Administració de Justícia, la pràctica ha posat de manifest que pot no ser la institució més adequada per a enjudiciar determinats delictes, com ocorre respecte dels delictes contra l'Administració pública.

En aquest sentit, es qüestiona la seua utilització atenent a la complexitat que alguna de les *macrocauses* en matèria de corrupció poden suposar per a una persona sense coneixements tècnic-jurídics, no únicament en matèria penal, sinó també en temes de contractació administrativa, licitacions, obtenció de subvencions, etc. Això fa que, en determinats processos, siga especialment difícil per al magistrat instruir als membres dels jurats en les qüestions tractades, problemàtica que porta al conjunt d'operadors jurídics, on es pot incloure indiferenciadament a fiscalia i defensa, a intentar evitar la remissió del procés al Tribunal del Jurat.

6. Reflexions finals: *no estan tots els que són...*

Finalitzat l'estudi de casos proposat en aquest quadern, sorprendrà al lector no haver-se trobat amb cap referència a supòsits que haurà escoltat o llegit en els mitjans de comunicació. Casos com **Brugal, Càrtel del Foc, Divalterra, Imelsa, IVAM, Taula...** els quals suposen paradigmes de *macrocasos* de corrupció contra l'erari públic valencià.

Com s'ha dit a l'inici del quadern, l'anàlisi presentada es limitava als casos de corrupció pública en el territori valencià per als quals s'ha dictat sentència condemnatòria en el període que inclou aquesta *radiografia*, entre els anys 1995-2018. Això fa que els casos citats, així com molts d'altres, no hagen sigut inclosos, atès que es troben encara en fase d'investigació, instrucció judicial o judici oral. No obstant això, consideràvem obligatori l'esment d'aquest apartat, per a així deixar constància que aquest quadern no esgota les respostes que des dels òrgans jurisdiccionals valencians s'han oferit per a la persecució penal dels casos de corrupció en el nostre territori. D'igual manera, n'oferim una mostra de les dificultats que, per a la seua investigació i posterior judicialització, presenten les trames de corrupció. Sobre aquesta qüestió, tal com s'ha apreciat en els casos esmentats, les xarxes establides entre funcionaris i autoritats amb entramats empresarials pensats per a corrompre la funció pública estaven revestides de gran complexitat, la qual cosa dificulta el procés d'investigació, i el dilata en el temps.

Així les coses, serà necessari esperar uns quants anys perquè tots aquests casos siguen jutjats, moment en el qual serà possible efectuar una valoració plena del malbaratament que van suposar les trames de corrupció que assolaren la Comunitat Valenciana durant els successius governs autonòmics del Partit Popular, tot i que a nivell municipal també s'han distingit en aquest quadern supòsits amb participació del PSOE. De fet, un altre dels casos pendents és **Comerç**, per al qual recentment s'ha obert judici oral contra l'exalcalde d'Alacant, Gabriel Echevarría. Si bé els *macrocasos* més importants van ser patrimoni del Partit Popular, l'existència de corrupció de tipus polític, més que una qüestió partidista, podria associar-se, entre altres factors, a una cultura política on es confonien les esferes d'allò que és públic i privat. En aquest sentit, esperem que la importància dels casos judicialitzats, així com el canvi de perspectiva de la classe política servisquen com a motor de canvi per a reduir el caràcter sistèmic que la corrupció havia adquirit en el territori valencià.

Centrant-nos en els casos estudiats, poden fer-se una sèrie de reflexions, a manera de recapitulació d'allò que hem presentat en aquest quadern. En primer lloc, el nombre de supòsits de sentència condemnatòria, així com els casos per als quals encara no s'ha obert judici oral, mostren la dificultat que comporta la investigació d'aquestes trames. En aquesta problemàtica, també representa un paper important la manca de mitjans dels quals disposa en ocasions la Fiscalia Anticorrupció, insuficients davant l'allau de casos presentats als òrgans jurisdiccionals valencians. A partir d'aquest context, junt als problemes estructurals recognoscibles en l'Administració de Justícia, pot explicar-se la falta de sentències per a *macrocasos* capdavaners en matèria de corrupció pública. Sobre aquesta qüestió, també cal considerar la funció exercida pels mitjans de comunicació, els quals ofereixen informació immediata sobre aquests casos, però al no haver-hi un seguiment de cadascun d'ells, poden crear en la ciutadania una sensació d'inacció per part dels poders públics.

Pel que fa al marc legislatiu respecte dels delictes contra l'Administració pública, poden considerar-se les modificacions introduïdes pel legislador en les reformes del Codi penal de 2010 i 2015, amb la finalitat d'endurir les penes per a aquests comportaments delictius. Aquesta és una tendència consolidada en l'ordenament jurídic-penal, consistent a augmentar les penes d'aquells delictes que generen una major indignació o repulsa en el mitjà social, malgrat que aquest agreujament no aporta res a efectes preventius, és a dir, per evitar la comissió de futurs comportaments delictius de cara al futur. S'ha de recordar en aquest punt el que s'ha dit al principi del quadern, la necessitat de combinar l'àmbit penal amb altres perspectives jurídiques i institucionals per prevenir de forma efectiva els casos de corrupció.

“Continuem netejant la corrupció”, performance organitzada per l’Observatori i la CVONGD el 18 de juliol de 2019 a la porta de la Ciutat de la Justícia de València, amb motiu de la finalització del judici de la segona i tercera peça del Cas Blasco.

No obstant això, aquest increment en les penes s’ha focalitzat en els supòsits on les penes recollides pel Codi penal de 1995 eren poc proporcionades atès la gravetat del fet comés. Això podia portar a considerar l’existència d’una permissivitat tàcita des del legislatiu en aquests supòsits, oferint-los un tractament molt més lax que, per exemple, el dispensat a delictes contra el patrimoni com poden ser els furts, malgrat poder observar certa equivalència, almenys a nivell de significat, entre ambdues. Per tant, pot considerar-se que allò que es disposa en aquestes reformes ha pal·liat en part el desequilibri entre el dany causat a l’erari públic en relació amb la conducta, si bé el legislador també podria haver utilitzat aquestes modificacions per a esmenar les deficiències que aquests preceptes presenten en la seua redacció, les quals dificulten la seua aplicació en determinats supòsits pel seu caràcter asèptic.

Si es fa referència a l’aplicació dels delictes contra l’Administració pública, és necessari esmentar la importància atribuïda als òrgans jurisdiccionals. En el punt introductori d’aquest quadern es feia referència al paper que els anomenats “jutges de combat” van assumir en la investigació del cas *Tangentopoli* a Itàlia. En

aquest cas, malgrat l'existència d'amenaçes i fins i tot l'assassinat d'un jutge per part de la màfia, els tribunals van ser un dels motors que va permetre investigar aquesta trama de corrupció, amb les posteriors condemnes als responsables. Aquesta és una posició coherent amb la funció de garantia que els òrgans jurisdiccionalment han d'assumir en un Estat social i democràtic de dret, especialment davant conductes tan oposades a aquesta noció d'Estat com ara els delictes contra l'Administració pública. Així, considerem des d'aquesta orientació el paper dels tribunals, les funcions dels quals han de tendir a establir-se com a mecanisme de control a les possibles arbitrarietats i abusos efectuats pels titulars del poder públic en l'exercici de les seues funcions.

Així les coses, a fi de combatre des de les institucions els supòsits de corrupció pública, és necessària una acció coordinada i compromesa des dels poders legislatiu i judicial. No obstant això, també hem de considerar el paper que la ciutadania ha d'assumir en aquest procés, a partir d'una formació crítica orientada a evitar els errors del passat. En aquest sentit, pot esmentar-se l'habilitat dels governants valencians, els quals, fent ús de l'espill imaginat per Lewis Carroll, van submergir la ciutadania valenciana, o Alícia, en una mena d'hipnosi colectiva. Dins d'aquesta bombolla, va arribar a creure's que realment els interessos representats per la València de *souvenir* responien a les nostres necessitats vitals, o que la barbàrie urbanística era un peatge necessari per a garantir un desenvolupament econòmic que, posteriorment, s'ha revelat fictici. No obstant això, la corrupció lligada a aquestes operacions ha comportat un espoli del territori, l'encariment de la factura de l'aigua, una disminució de les subvencions destinades a la cooperació per al desenvolupament, etc.

Per tant, és necessari seguir construint una ciutadania crítica, que reclame de les institucions la defensa dels interessos de les majories, i no dels d'uns pocs que saquegen l'erari públic a favor del seu benefici privat. Només d'aquesta manera serà possible evitar els errors del passat, a partir d'una anàlisi crítica de l'ocorregut en aquest trist període de la història valenciana. Esperem que aquestes pàgines servisquen d'ajuda per a aconseguir aquest objectiu.

Glossari legal

A continuació, es reproduïxen els articles del Codi penal on es recullen els delictes contra l'Administració pública estudiats a partir dels casos d'aquest quadern. Aquesta és la redacció vigent des de les reformes penals dels anys 2010 i 2015, les quals comporten un enduriment de les penes per a la comissió d'aquests delictes. No obstant això, en molts dels casos estudiats, la llei vigent en el moment de cometre els fets assenyalava altres penes, les quals s'inclouen entre parèntesis en les següents cites dels preceptes. En aquest punt, és important recordar que la llei no pot aplicar-se de forma retroactiva quan siga desfavorable per al subjecte, és a dir, quan supose l'aplicació d'una pena més dura. En conseqüència, als qui van cometre el delictes amb caràcter previ a les reformes de 2010 i 2015, no se'ls imposaran aquestes noves penes, sinó les vigents quan van dur a terme la conducta.

Prevaricació administrativa

Article 404

“L'autoritat o funcionari públic que, tot i conèixer-ne la injustícia, dicte una resolució arbitrària en un assumpte administratiu ha de ser castigat amb la pena d'inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic i per a l'exercici del dret de sufragi passiu per un termini de nou a quinze anys (*en la redacció prèvia, de set a deu anys*)”.

Prevaricació urbanística

Article 320

1. “L'autoritat o funcionari públic que, coneixent-ne la injustícia, haja emés informe favorable sobre instruments de planejament, projectes d'urbanització, parcel·lació, reparcel·lació, construcció o edificació o la concessió de llicències contràries a la norma d'ordenació territorial o urbanística vigents, o que amb

motiu d'inspeccions haja silenciado la infracció de les normes esmentades o que haja omés la realització d'inspeccions de caràcter obligatori ha de ser castigat amb la pena que estableix l'article 404 d'aquest Codi i, a més, amb la de presó d'un any i sis mesos a quatre anys (**en la redacció prèvia, de 6 mesos a 2 anys**) i la de multa de dotze a vint-i-quatre mesos”.

2. “Amb les mateixes penes s'ha de castigar a l'autoritat o funcionari públic que per si mateix o com a membre d'un organisme col·legiat hi haja resolt o votat a favor de l'aprovació dels instruments de planejament, els projectes d'urbanització, parcel·lació, reparcel·lació, construcció o edificació o la concessió de les llicències a què es refereix l'apartat anterior, conscient de la seua injustícia”.

Suborn de funcionari

Article 419

L'autoritat o funcionari públic que, en profit propi o d'un tercer, reba o sol·licite, per si mateix o per una persona interposada, una donació, favor o retribució de qualsevol classe o accepte un oferiment o promesa per dur a terme en l'exercici del seu càrrec un acte contrari als deures inherents a aquest, o per no dur a terme o endarrerir injustificadament el que haja de practicar, incorre en la pena de presó de tres a sis anys (**en la redacció prèvia, de dos a sis anys**), multa de dotze a vint-i-quatre mesos i inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic i per a l'exercici del dret de sufragi passiu per un temps de nou a dotze anys (**en la redacció prèvia, de set a dotze anys**), sense perjudici de la pena corresponent a l'acte efectuat, omés o endarrerit per raó de la retribució o promesa, si és constitutiu de delictes.

Article 420

L'autoritat o funcionari públic que, en profit propi o d'un tercer, reba o sol·licite, per si mateix o per una persona interposada, una donació, favor o retribució de qualsevol classe o accepte un oferiment o promesa per dur a terme un acte propi del seu càrrec, incorre en la pena de presó de dos a quatre anys (**en la redacció prèvia, d'un a quatre anys**), multa de dotze a vint-i-quatre mesos i inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic i per a l'exercici del dret de sufragi passiu per un temps de cinc a nou anys (**en la redacció prèvia, de sis a nou anys**)

Article 422

L'autoritat o funcionari públic que, en profit propi o d'un tercer, admeta, per si mateix o per una persona interposada, donació o regal que li siga oferit en consideració al seu càrrec o funció, incorre en la pena de presó de sis mesos a un any

i suspensió d'ocupació i càrrec públic d'un a tres anys (**en la redacció prèvia de l'art. 426 CP, pena de multa de tres a sis mesos**).

Malversació de cabals públics

Article 432

1. L'autoritat o funcionari públic que cometa el delictes de l'article 252 sobre el patrimoni públic, ha de ser castigat amb una pena de presó de dos a sis anys (**en la redacció prèvia, de tres a sis anys**) i amb la inhabilitació especial per a càrrec o ocupació pública i per a l'exercici del dret de sufragi passiu per un temps de sis a deu anys.

2. S'ha de imposar la mateixa pena a l'autoritat o funcionari públic que cometa el delictes de l'article 253 sobre el patrimoni públic.

3. Cal imposar les penes de presó de quatre a vuit anys i inhabilitació absoluta per un temps de deu a vint anys si en els fets a què es refereixen els dos números anteriors ha concorregut alguna de les circumstàncies següents:

a) s'ha causat un greu dany o destorb al servei públic, o

b) el valor del perjudici causat o dels béns o efectes apropiats excedeix els 50.000 euros.

Si el valor del perjudici causat o dels béns o efectes apropiats excedeix els 250.000 euros, s'ha de imposar la pena en la meitat superior, i es pot arribar fins a la superior en grau.

Article 435

Les disposicions d'aquest capítol són extensives:

1r. Als qui es troben encarregats per qualquier concepte de fons, rendes o efectes de les administracions públiques.

2n. Als particulars legalment designats com a dipositaris de cabals o efectes públics.

3r. Als administradors o dipositaris de diners o béns embargats, segrestats o dipositats per una autoritat pública, encara que pertanyen a particulars

Negociacions i activitats prohibides als funcionaris públics

Article 439

L'autoritat o funcionari públic que haja d'intervenir per raó del seu càrrec en qualsevol classe de contracte, assumpte, operació o activitat i s'aprofite d'aquesta circumstància per forçar o facilitar-se qualsevol forma de participació, directa o per una persona interposada, en aquests negocis o actuacions, incorre en la pena de presó de sis mesos a dos anys (**en la redacció prèvia no es preveia pena de**

presó), multa de dotze a vint-i-quatre mesos i inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic i per a l'exercici del dret de sufragi passiu per temps de dos a set anys (**en la redacció prèvia, d'un a quatre anys**)

Article 441

L'autoritat o funcionari públic que, llevat dels casos admesos en les lleis o reglaments, exercisca, per si mateix o per una persona interposada, una activitat professional o d'assessorament permanent o accidental, sota la dependència o al servei d'entitats privades o de particulars, en assumpte en què haja d'intervenir o haja intervingut amb motiu del càrrec, o que es tramite, s'informe o es resolga a l'oficina o centre directiu en què estiga destinat o del que depenga, incorre en les penes de multa de sis a dotze mesos i suspensió d'ocupació o càrrec públic per un temps de dos a cinc anys (**en la redacció prèvia, d'un a tres anys**).

Tràfic d'influències

Article 428

“El funcionari públic o autoritat que influisca en un altre funcionari públic o autoritat prevalent-se de l'exercici de les facultats del seu càrrec o de qualsevol altra situació derivada de la seua relació personal o jeràrquica amb aquest, o amb un altre funcionari o autoritat amb l'objectiu d'aconseguir una resolució que li pugua generar directament o indirectament un benefici econòmic per a si mateix o per a un tercer, incorre en les penes de presó de sis mesos a dos anys (**en la redacció prèvia, de sis mesos a un any**), multa del tant al doble del benefici perseguit o obtingut, i inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic per un temps de cinc a nou anys (**en la redacció prèvia, de tres a sis anys**). Si obté el benefici perseguit, aquestes penes s'han d'imposar en la meitat superior”.

Fraus i exaccions il·legals

Article 436

“L'autoritat o funcionari públic que intervinga per raó del seu càrrec en qualsevol dels actes de les modalitats de contractació pública o en liquidacions d'efectes o havers públics i es concerte amb els interessats o utilitze qualsevol altre artifici per defraudar a qualsevol ens públic, incorre en les penes de presó de dos a sis anys (**en la redacció prèvia, d'un a tres anys**) i inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic per un temps de sis a deu anys. Al particular que s'haja concertat amb l'autoritat o funcionari públic se li ha d'imposar la mateixa pena de presó que a aquests, així com la d'inhabilitació per obtindre subvencions i ajudes públiques, per contractar amb ens, organismes o entitats que formen part del sec-

tor públic i per gaudir de beneficis o incentius fiscals i de la Seguretat Social per un temps de dos a cinc anys”.

Suspensió de la pena

Article 80

1. Els jutges o tribunals poden deixar en suspens l'execució de les penes privatives de llibertat no superiors a dos anys mitjançant una resolució motivada quan siga raonable esperar que l'execució de la pena no siga necessària per evitar que el penat cometa nous delictes.

Per adoptar aquesta resolució el jutge o tribunal ha de valorar les circumstàncies del delicte comés, les circumstàncies personals del penat, els seus antecedents, la seua conducta posterior al fet, en particular el seu esforç per reparar el dany causat, les seues circumstàncies familiars i socials, i els efectes que calga esperar de la mateixa suspensió de l'execució i del compliment de les mesures que s'imposen.

2. Son condicions necessàries per deixar en suspens l'execució de la pena, les següents:

1a. Que el condemnat haja delinquit per primera vegada. A aquest efecte no s'han de tindre en compte les condemnes anteriors per delictes imprudents o per delictes lleus, ni els antecedents penals que s'hagen cancel·lat, o s'hagen de cancel·lar d'acord amb el que disposa l'article 136. Tampoc s'han de tindre en compte els antecedents penals corresponents a delictes que, per la seua naturalesa o circumstàncies, no tinguen rellevància per valorar la probabilitat de comissió de delictes futurs.

2a. Que la pena o la summa de les imposades no siga superior a dos anys, sense incloure en aquest còmput la derivada de l'impagament de la multa.

3a. Que s'hagen satisfet les responsabilitats civils que s'hagen originat i s'haja fet efectiu el decomís acordat en sentència d'acord a l'article 127.

Aquest requisit s'entén complit quan el penat assumeix el compromís de satisfer les responsabilitats civils d'acord amb la seua capacitat econòmica i de facilitar el decomís acordat, i siga raonable esperar que aquest serà complit en el termini prudencial que el jutge o tribunal determine. El jutge o tribunal, en atenció a l'abast de la responsabilitat civil i a l'impacte social del delicte, pot sol·licitar les garanties que considere convenients per a assegurar-ne el seu compliment.

Libertad condicional

Article 90

1. El jutge de vigilància penitenciària ha d'acordar la suspensió de l'execució de la resta de la pena de presó i ha de concedir la llibertat condicional al penat que

complisca els requisits següents:

- a) Que estiga classificat en tercer grau.
- b) Que haja extingit les tres quartes parts de la pena imposada.
- c) Que haja observat bona conducta.

Per resoldre sobre la suspensió de l'execució de la resta de la pena i concessió de la llibertat condicional, el jutge de vigilància penitenciària ha de valorar la personalitat del penat, els seus antecedents, les circumstàncies del delictes comés, la rellevància dels béns jurídics que es podrien veure afectats per una reiteració en el delictes, la seua conducta durant el compliment de la pena, les seues circumstàncies familiars i socials i els efectes que es puguen esperar de la mateixa suspensió de l'execució i del compliment de les mesures que s'imposen.

No es concedeix la suspensió si el penat no ha satisfet la responsabilitat civil derivada del delictes en els supòsits i d'acord als criteris establits pels apartats 5 i 6 de l'article 72 de la Llei orgànica 1/1979, de 26 de setembre, general penitenciària.